

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษย์สัมพันธ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)
และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD)

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
พฤษภาคม 2549

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษย์สัมพันธ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)
และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD)

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษย์สัมพันธ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)
และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD)

บทคัดย่อ
ของ
ศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
พฤษภาคม 2549

ศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA MODEL) และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ตรูเนตร อัสซสวัสดิ์, รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพุกษ์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA MODEL) และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD)

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 80 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 40 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA MODEL) และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง กลุ่มละ 20 ชั่วโมง ใช้แบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม - สอบก่อน - สอบหลัง (Randomized Control Group Pretest - Posttest Design) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t - test Independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA MODEL) และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA MODEL) และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY ON MATHAYOMSUKSA I STUDENTS ACHIEVEMENT
IN GEOGRAPHY LEARNING AND HUMAN RELATIONS THROUGH
THE INSTRUCTIONAL METHODS BASED ON CIPPA MODEL
AND STAD (STUDENT TEAMS - ACHIEVEMENT DIVISIONS)

AN ABSTRACT
BY
SIRIWAN WONGSARWAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Siriwan Wongsarwat. (2006). *A study on mathayomsuksa I students achievement in Geography learning and human relations through instructional methods based on Cippa Model and STAD (Student Teams - Achievement Divisions)*. Master thesis, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Trunate Ulthasawadi, Assoc. Prof. Dr. Sor Wasna Pravalpruk.

The purpose of this study is aimed at studying mathayomsuksa I students achievement in geography learning and human relations through instructional methods based on Cippa Model and STAD. (Student Teams - Achievement Divisions)

The sample of the study were 80 students of Mathayomsuksa I of Kasetsart University Laboratory School Center for Educational Research and Development during the second semester of the 2005 academic year. They were randomly selected by using cluster random sampling method and assigned into two groups, with 40 students in each. The first experimental group was taught through the instruction using Cippa Model where as the second was taught through the instruction using STAD (Student Teams - Achievement Divisions). It took 20 teaching periods for each group. The research design of this study was Randomized group Pretest - Posttest. The t - test (Different score) was used for data analysis.

The results of this study indicated that.

1. The achievement between the first and the second experimental groups was not significantly different.
2. The human relations between the first and the second experimental groups was not significantly different.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษย์สัมพันธ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)
และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD)

ของ

ศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ตรูเนตร อัสซสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา วัฒนศิริ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความเมตตาและความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ดร.เนตร อัสสวัสต์ ประธานที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประวาลพฤษ์ กรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย และรองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนศิริ ที่ให้ความรู้แนวคิดและคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่มีคุณค่า เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์เคน จันทรวงษ์ อาจารย์นิภา หวังหิรัญโชติ อาจารย์อนุรักษ์ อาจุฤทธิ์ อาจารย์พรนิภา สมาเอ็ม และอาจารย์สนอง ตรงเที่ยง ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งคำแนะนำตลอดจนข้อคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่และคณาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ที่กรุณาให้ความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและในการเก็บข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณคณะอาจารย์รุ่นพี่และเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชากรมมัธยมศึกษา (การสอนสังคมศึกษา) ปีการศึกษา 2544 ทุกคนที่ให้อำนาจใจ ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ความช่วยเหลือกันมาตลอด

ขอกราบขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับ คุณพ่อ คุณแม่ และขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยช่วยเหลือ ห่วงใย สนับสนุนการศึกษาและเป็นแรงใจสำคัญจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าประการใดๆ ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการบูชาต่อพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยมศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ	
วัฒนธรรม	28
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	56
การดำเนินการทดลอง	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	70
ความมุ่งหมายของการวิจัย	70
สมมติฐานของการวิจัย	70
วิธีดำเนินการวิจัย	70
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	74
 บรรณานุกรม	 75
 ภาคผนวก	 84
ภาคผนวก ก	85
ภาคผนวก ข	98
ภาคผนวก ค	104
ภาคผนวก ง	122
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 125

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	62
2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA MODEL) กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD)	68
3 แสดงการเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล (CIPPA MODEL) กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD)	69
4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์	99
5 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2	100
6 แสดงคะแนนมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2	102

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	13
2 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบ ชิปปา โมเดล	16
3 แผนภูมิรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบชิปปา โมเดล	17
4 แสดงขั้นตอนการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี	27

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง และเข้าสู่ยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว ดังนั้น สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานที่สำคัญคือ คุณภาพของประชากร ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้ระบุไว้ว่า ประชากรที่มีคุณภาพนั้นจะต้องมีสุขภาพที่แข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งการศึกษาก็เป็นกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถและความเจริญงอกงามของบุคคลให้พัฒนาขึ้นเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 – 2559 ในด้านเจตนารมณ์ของแผนในการมุ่งเน้น พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน”

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้นั้น ต้องคำนึงถึงหลักสูตรวิชาต่างๆ ที่จะเข้ามาช่วยพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาหนึ่งที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างทักษะในการคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักทำงานเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ รู้จักบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อม รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมได้แต่ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังยึดหนังสือเป็นหลักสูตร เทคนิควิธีการสอนยังไม่หลากหลาย และขาดทักษะในการวางแผนการสอน อีกทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนด้วยกันเองยังมีน้อย ส่งผลให้ขาดทักษะทางสังคม ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ ปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

2524: 1 - 47) และในปัจจุบันครูผู้สอนเป็นจำนวนมาก เน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการโดยไม่เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม นอกจากนี้ครูผู้สอนมักจะส่งเสริมให้นักเรียนแข่งขัน (Competitive Learning) หรือเรียนตามลำพัง (Individualized Learning) การสอนทั้งสองอย่างไม่ได้คำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้นสภาพการเรียนการสอนดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียหลายประการแก่นักเรียน กล่าวคือ การสอนแบบแข่งขันทำให้เกิดผู้ชนะและผู้แพ้ โดยผู้ชนะดีใจ สำหรับผู้แพ้เสียใจ ซึ่งสัดส่วนของผู้ชนะมีน้อยกว่าผู้แพ้มาก จึงทำให้

นักเรียนส่วนใหญ่เกิดความเครียดและไม่มีความสุขในการเรียน ส่วนการเรียนตามลำพังนั้น นักเรียนแต่ละคนต้องตั้งหน้าตั้งตาเรียน ไม่สนใจเพื่อนรอบข้าง พยายามทำกิจกรรมต่างๆ ที่ครูผู้สอนมอบหมายให้ได้มากที่สุดไม่มีการช่วยเหลือใครจนทำให้เป็นคนที่ไม่มีความสนใจและไม่มีมนุษยสัมพันธ์ (จันทร์หา ดันติพงศานุรักษ์. 2543: 37) ส่งผลให้ขาดทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่ง ลาวัณย์ วิทยาอุทิศกุล (2533: 33) กล่าวว่า โดยธรรมชาติ มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันและพัฒนาร่วมกัน การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นต้องสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสันติสุข การเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยๆ นอกจากส่งเสริมทักษะทางสังคมให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ กันปฏิบัติงาน ยังก่อให้เกิดทักษะด้านความรู้อันเนื่องมาจากการได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอีกทางหนึ่งด้วย

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพของคนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้มีการปฏิรูปในกระบวนการพัฒนาครูและพัฒนาวิชาการ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ การประกันคุณภาพ การพัฒนาให้ครูมีความรู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่อง มีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามความถนัดและความสนใจ ได้ทดลองปฏิบัติจริง สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองที่นำไปสู่การรู้จักคิด วิเคราะห์ กลั่นกรองเลือกรับข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมใหม่ๆ อย่างรู้เท่าทัน มีการปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น ปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น โดยเพิ่มเนื้อหาวิชาที่จำเป็นในการนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันทางศาสนามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมกับผู้เรียนได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม การขยายโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้กระจายสู่ประชาชนทุกคนให้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา ผลิตและพัฒนาบุคลากรและนักวิจัยในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เสริมสร้างความพร้อมของสถาบันการศึกษาและจัดการฝึกอบรมในด้านการบริหารการจัดการ ด้านระบบการเรียนการสอนและหลักสูตร และด้านบุคลากรให้ได้มาตรฐานและเป็นสากลมากยิ่งขึ้น สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) ประกอบด้วยกัน 2 วิธีดังนี้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ ซิปปา โมเดล เป็นการจัดการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้แบบประสาน 5 แนวคิดหลัก คือ 1) การสรรค์สร้างความรู้ 2) กระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ 3) ความพร้อมในการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้กระบวนการ 5) การถ่ายโอนการเรียนรู้ (ทศนา แคมมณี. 2542: 16) ซึ่งเป็นวิธีการในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่สังคมต้องการในยุคโลกาภิวัตน์

และให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง ได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนร่วมมือกันช่วยเหลือกัน มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการฟังพาดูอาศัยกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นการสร้างความสามารถรายบุคคล ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น การสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (Student Teams – Achievement Divisions) เรียกว่า สแตท หรือ เอส ที เอ ดี เป็นการสอนอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการกำหนดให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน มาเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมย่อย โดยที่สมาชิกภายในทีมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันทำความเข้าใจในบทเรียนนั้นเพื่อความสำเร็จของทีม เป็นการช่วยลดการทำงานเพื่อตนเองแต่มีการร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการสื่อสารในการสร้างความสัมพันธ์ ทำให้เกิดการมีมนุษยสัมพันธ์มากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบ ซิปปา โมเดล กับนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ และมีมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบ ซิปปา โมเดล และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
2. เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบ ซิปปา โมเดล และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบ ซิปปา โมเดล และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ซึ่งผลที่ได้จากการเรียนการสอนนี้เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้เลือกนำไปใช้และปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนสาระภูมิศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 280 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวม 80 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนทั้งหมด 7 ห้องเรียน มา 2 ห้องเรียน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจับฉลากแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการเรียนแบบ ซิปปา โมเดล จำนวน 40 คน

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี จำนวน 40 คนโดยนำนักเรียนมาจัดเรียงตามลำดับคะแนนสูงไปหาต่ำจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 เพื่อแบ่งนักเรียนเป็นทีมตามความสามารถสูงปานกลาง และต่ำ ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 จะได้นักเรียนที่มีความสามารถสูงจำนวน 10 คน ปานกลางจำนวน 20 คน และต่ำจำนวน 10 คน

2. ระยะเวลาในการทดลอง

ใช้ระยะเวลาในการทดลองรวม 20 ชั่วโมง

3. สารที่ใช้ในการทดลอง

สารภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียน 2 แบบ คือ

4.1.1 การเรียนแบบ ซิปปา โมเดล

4.1.2 การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์

4.2.2 มนุษยสัมพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนแบบชิปา โมเดล หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยการฝึกคิด ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน (ทศนา แคมมณี 2542:14 – 15) ซึ่งมีแนวคิดแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก ดังนี้

C (Construct) หมายถึง การให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดย กระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย สร้าง ความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปข้อความรู้

I (Interaction) หมายถึง การให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้จากกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน

P (Participation) หมายถึง การให้นักเรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ให้มากที่สุด

P (Process and Product) หมายถึง การให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ ไปกับผลงาน ข้อความที่สรุปได้

A (Application) หมายถึง การให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ ชิปา โมเดล มีดังนี้

1.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1.1.1 ทบทวนความรู้เดิม ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แนะนำบทเรียนและ สร้างกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักเรียนคิดทบทวนและนำความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่แล้ว เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่จะได้เรียน เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อม ในการเรียน

1.2 ขั้นกิจกรรม

1.2.1 ขั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ครูให้ นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหา ทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา หาข้อมูล ประสพการณ์ สร้างความหมายข้อมูลโดยใช้กระบวนการคิดหรือกระบวนการอื่น ๆ และหาแนวทางแก้ไข ปัญหาที่หลากหลาย จัดระเบียบโครงสร้างความรู้ สรุปสาระสำคัญที่ได้รับความรู้ด้วยตนเอง

1.2.2 ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ช่วยกันเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Participation) โดยที่สมาชิกในกลุ่มเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น นำเสนอคำตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา และประเมินการ แก้ปัญหาร่วมกันในกลุ่ม

1.2.3 การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product) ครูให้นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ เช่น การแสวงหาความรู้ กระบวนการ

จัดการ ในกลุ่มการศึกษาด้วยตนเอง การแก้ปัญหาและตัดสินใจ ซึ่งเป็นการสรุปขั้นตอนในการแก้ปัญหาและความรู้ที่ได้จากการเรียน

1.2.4 การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application) นักเรียนเสนอวิธีการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ โดยการทำแบบฝึกหัด หรือการนำเสนอผลงาน

1.3 ชั้นวิเคราะห์

1.3.1 ครูและนักเรียนร่วมกัน อภิปรายผลงาน วิเคราะห์ข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product) และกระบวนการเรียนรู้ (Process)

1.4 ชั้นสรุปและประเมินผล

1.4.1 ครูและนักเรียนสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

2. การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ดี เอ ดี ย่อมาจาก Student

Teams Achievement Divisions หมายถึง วิธีการเรียนที่จัดแบ่งนักเรียนเป็นทีมย่อยๆ ทีมละ 4 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ละครึ่ง ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 สมาชิกในทีมเรียนรู้ทำความเข้าใจบทเรียนร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของทีม (Slavin. 1979: 39 – 41) หากทีมใดทำคะแนนได้สูงขึ้น ครูให้การเสริมแรง โดยการกล่าวคำชมเชย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้ ก่อนทำการสอนครูอธิบายวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ดี เอ ดี ให้นักเรียนเข้าใจ แล้วดำเนินการสอนตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ และทบทวนความรู้เดิม หรือสร้างความสนใจและความพร้อมของนักเรียนในการเรียน โดยใช้การสนทนาซักถาม

2.2 ชั้นกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2.1 ครูแบ่งนักเรียนเป็นทีมย่อยๆ ทีมละ 4 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจัดนักเรียนตามระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ละครึ่ง ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 ให้สมาชิกในทีมกำหนดหน้าที่ของแต่ละคน

2.2.2 ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

2.2.3 นำเสนอบทเรียน โดยครูสอนความรู้แก่นักเรียนทั้งชั้นประกอบกับสื่อการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้รวดเร็วขึ้น

2.2.4 นักเรียนทำงานเป็นทีม โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือทำความเข้าใจจากเอกสารข้อมูล

2.3 ชั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิด

2.4 ชั้นวัดและประเมินผล

2.4.1 ครูสังเกตจากการทำงานของแต่ละทีม

2.4.2 นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบเมื่อจบบทเรียน คะแนนจากการทดสอบจะพิจารณาเป็น 2 ระดับ ดังนี้

- คะแนนรายบุคคล ได้จาก คะแนนดิบที่นักเรียนแต่ละคนทำได้
- คะแนนเฉลี่ยของทีม ได้จาก การนำคะแนนรายบุคคลของสมาชิก

มารวมกัน แล้วเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิก

2.5 ชั้นสร้างความประทับใจ

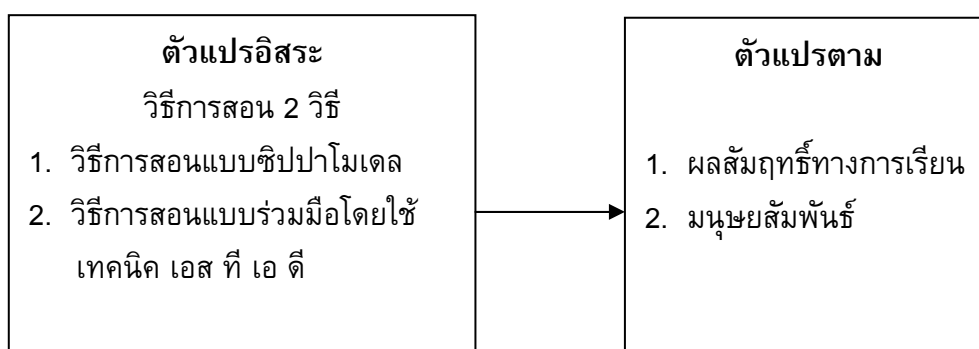
2.5.1 ครูกล่าวคำชมเชยและให้รางวัลกับทีมที่ทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ที่ครูกำหนด

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่เรียนสาระภูมิศาสตร์ ซึ่งวัดได้จากคะแนนในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์

4. มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การกระทำของนักเรียนต่อผู้อื่นในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี อันนำไปสู่ความสำเร็จที่เป็นผลงานตามที่คาดหวังของกลุ่ม ด้วยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับผู้อื่น วางแผนในการทำงานร่วมกัน มีการสื่อสารด้วยวาจาและท่าทางที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้เกียรติผู้อื่น ควบคุมตนเองให้มีอารมณ์ที่มั่นคง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการศึกษาวิจัย มนุษยสัมพันธ์วัดจากคะแนนในการทำแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาแนวทางจากงานวิจัยของ พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532: 75 – 78) เนาวรัตน์ นุ่มอุรา (2534: 263 – 266) เทคนิคมนุษยสัมพันธ์ของ วิจิตร อาวะกุล (2537: 76 – 78) และ สายวรุณ ทองวิทยา (2539: 89 – 92)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล และ การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ซึ่งมีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
 - 1.1 ความเป็นมาและความหมายของการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
 - 1.2 หลักการจัดการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
 - 1.3 รูปแบบการจัดการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
 - 1.4 วิธีการจัดการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
 - 1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
 - 1.6 บทบาทของผู้เรียนในการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
 - 2.1 ความเป็นมาและความหมายของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคเอส ที เอ ดี
 - 2.2 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
 - 2.3 ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 3.1 ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะ
 - 3.2 วิสัยทัศน์
 - 3.3 คุณภาพนักเรียน
 - 3.4 สาระการเรียนรู้
 - 3.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
 - 4.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์
 - 4.2 ความสำคัญและประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์
 - 4.3 วิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
 - 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
 - 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล

1.1 ความเป็นมาและความหมายของการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล

ทิสนา แชมมณี (2542: 2 – 3) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by Doing” (Dewey. 1963) อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว การจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำนี้ นับว่า เป็นการเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” หรือ “ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้นักเรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้ เท่ากับเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ว่าอยู่ที่นักเรียนมากกว่าอยู่ที่ครูผู้สอน ดังนั้นนักเรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่ที่ตัวนักเรียนเป็นสำคัญ

การที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ผลดีสูงที่สุดนั้น ก่อนอื่นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ศูนย์กลาง” นั้นคืออะไร หรือเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คงไม่ได้หมายถึงการจัดให้นักเรียนไปนั่งเรียนรวมกันอยู่กลางห้อง เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ข้อความที่ว่า “ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง” น่าจะหมายถึง “การให้นักเรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ” และบทบาทในที่นี้คงไม่ได้หมายถึงบทบาทอื่นใดนอกจากบทบาทในการเรียนรู้ ซึ่งถ้าทำให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็คงต้องถามต่อไปว่าเราดูได้ตรงไหนว่านักเรียนมีบทบาทสำคัญ ซึ่งคำตอบก็น่าชัดเจนว่า เราคงต้องดูตรงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมา นักเรียนก็เป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้มากและควรจะมีการเรียนรู้ที่ดีตามมา คำว่า “การมีส่วนร่วม” ในที่นี้ คงไม่ได้มีความหมายเพียงว่า ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมมากๆ หรือคำนึงถึง “ปริมาณ” การมีส่วนร่วมเท่านั้น “การมีส่วนร่วม” นี้ โดยศัพท์ทางวิชาการมาจากคำว่า “Active Participation” ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ มิใช่เพียงทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วม นั้น กิจกรรมนั้นต้องมีลักษณะที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่าง “Active” คือ ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอกับวัย วุฒิภาวะและความสนใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิดติดปัญญานักเรียน สามารถกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ และช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง กิจกรรมนั้นสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และหากกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนโดยตรง ก็ยิ่งช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียนยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ รูปแบบหนึ่งที่มีความสนใจ และมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ ชิปปา โมเดล (กรมวิชาการ. 2539: 1 – 2; สุรางค์ เจริญสุข. 2541: 6; วัฒนาพร ระวังทุกข์. 2542: 8 ; สุพล วังสินธุ์. 2542: 8 ;และทิตนา แคมมณี. 2542: 14 – 15) ซึ่งมีรายละเอียดของรูปแบบ ดังนี้

C หมายถึง Construct คือ การให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปข้อความรู้

I หมายถึง Interaction คือ การให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้จากกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน

P หมายถึง Participation คือ การให้นักเรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

P หมายถึง Process and Product คือ การให้นักเรียนได้เรียนรู้ กระบวนการ ควบคู่ไปกับผลงาน ข้อความรู้ที่สรุปได้

A หมายถึง Application คือ การให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ทิตนา แคมมณี (2542: 11) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ ชิปปา โมเดล ได้มาจากตัวของคำสำคัญซึ่งใช้เป็นแนวคิดหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระยะแรกๆ ที่ได้พัฒนาแนวคิดนี้ไม่ได้เรียกชื่อนี้ และมีได้เรียงลำดับตามนี้ แต่ต่อมาเมื่อนำแนวคิดมาสอนนิสิตจึงเห็นว่าควรหาทางให้นักเรียนจำหลักนี้ได้ง่ายและไม่ลืมจึงได้ลองวิเคราะห์แนวคิดอีกครั้งหนึ่ง และได้พบว่าสามารถนำคำสำคัญมาเข้ารหัสได้เป็น “CIPPA” ซึ่งเห็นว่าน่าจะเหมาะสม เพราะนักเรียนคุ้นเคยกับ “โมเดล CIPPA” ซึ่งเป็นโมเดลทางการประเมินผล ดังนั้นหากใช้ “CIPPA” เป็นโมเดลทางความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็น่าไปด้วยกันได้ดีและทำให้ง่ายแก่นักเรียนและครูในการจดจำและสื่อความหมายอย่างไรก็ตามหากจะใช้ชื่อภาษาไทย ชื่อที่น่าจะเหมาะสมก็คือ “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก” ดังนี้คือ

1. แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ(Group Process and Cooperative Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

การใช้แนวคิดหลักทั้ง 5 ข้างต้น ใช้บนพื้นฐานของทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

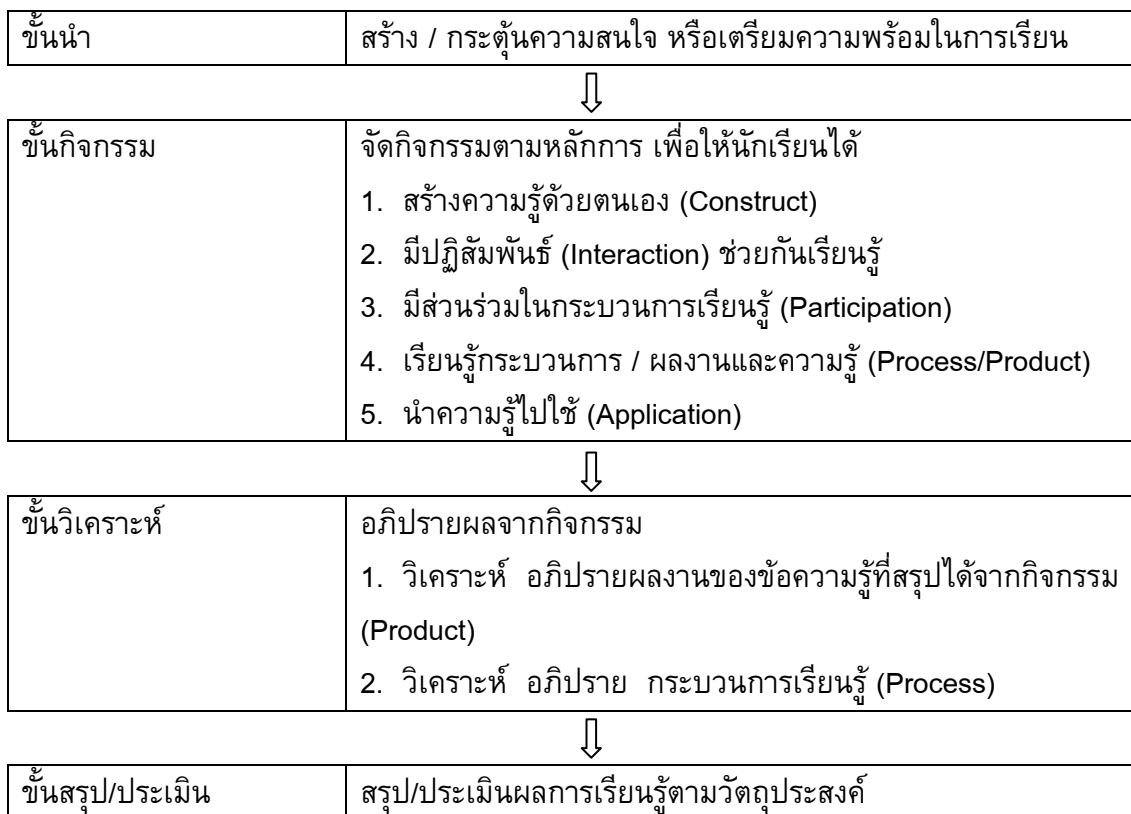
1.2 หลักการจัดการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล

ทิสนา แคมมณี (2542: 6 – 7) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนแบบชิปปา โมเดล ไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)
2. นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (Participation)
3. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ข้อความรู้ตลอดจนถึงการเรียนรู้จากกันและกัน (Interaction)
4. นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่กันไปกับผลงาน (Process & Product)
5. นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้ (Application)

การเรียนแบบชิปปา โมเดล เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดทั้งฝึกฝนตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน

ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ชิปา โมเดล มีดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
กรมวิชาการ. 2539: 1 – 2.

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ ชิปา โมเดล มี ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
 - 1.1 ทบทวนความรู้เดิมและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน
2. ขั้นกิจกรรม
 - 2.1 ขั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)
 - เผชิญสถานการณ์ปัญหา
 - ทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา หาข้อมูล ประสพการณ์ สร้างความหมายข้อมูลโดยใช้กระบวนการคิดหรือกระบวนการอื่นๆ

- หาแนวทางแก้ไขปัญหามากมายด้วยตนเอง จัดระเบียบโครงสร้างความรู้ สรุปสาระสำคัญที่ได้รับความรู้

2.2 ชั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ช่วยกันเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Participation)

- มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมกายภาพ ธรรมชาติ สื่อ
- ได้เคลื่อนไหวร่างกาย
- ตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหาและประเมินการแก้ปัญหาร่วมกัน

2.3 การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product)

- รู้กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาด้วยตนเอง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ กระบวนการทำงาน
- สรุปขั้นตอนการแก้ปัญหา

2.4 การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

- นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ หรือการทำแบบฝึกหัด หรือการนำเสนอผลงาน

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 วิเคราะห์ อภิปรายผลงาน ข้อความที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product) และกระบวนการเรียนรู้ (Process)

4. ชั้นสรุปและประเมินผล

4.1 ประเมินความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางนี้ มีตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541: 10)

ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. นักเรียนฝึกหัดอ่านหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้

แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน

6. นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข

8. นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัย และรับผิดชอบในการทำงาน

9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนใฝ่หาความรู้
อย่างต่อเนื่อง

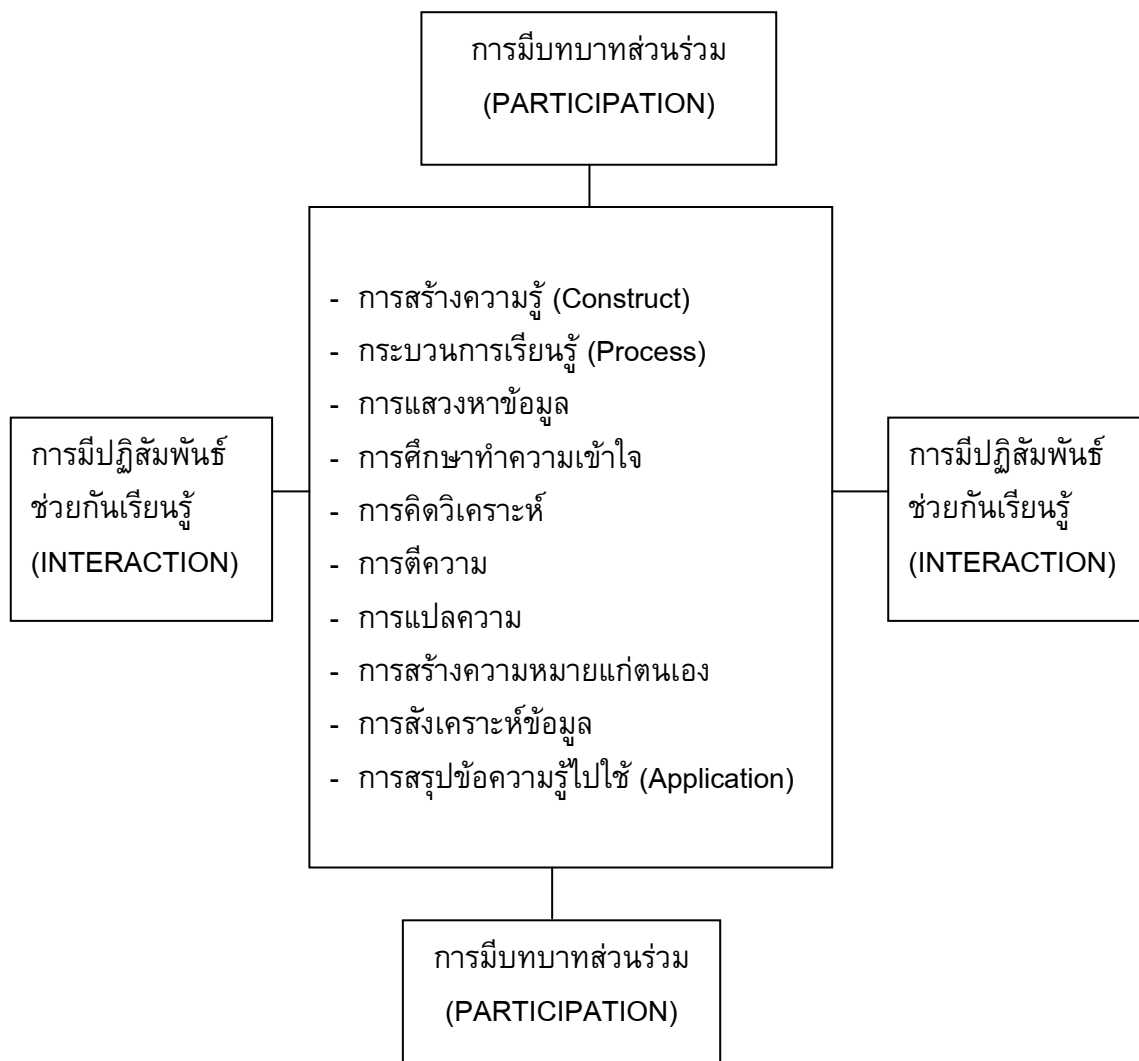
ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกฝังใจและส่งเสริมแรงให้นักเรียนเกิด
การเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่าง
ทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกหัด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและ
ปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน

7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกความคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิริยามารยาท และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

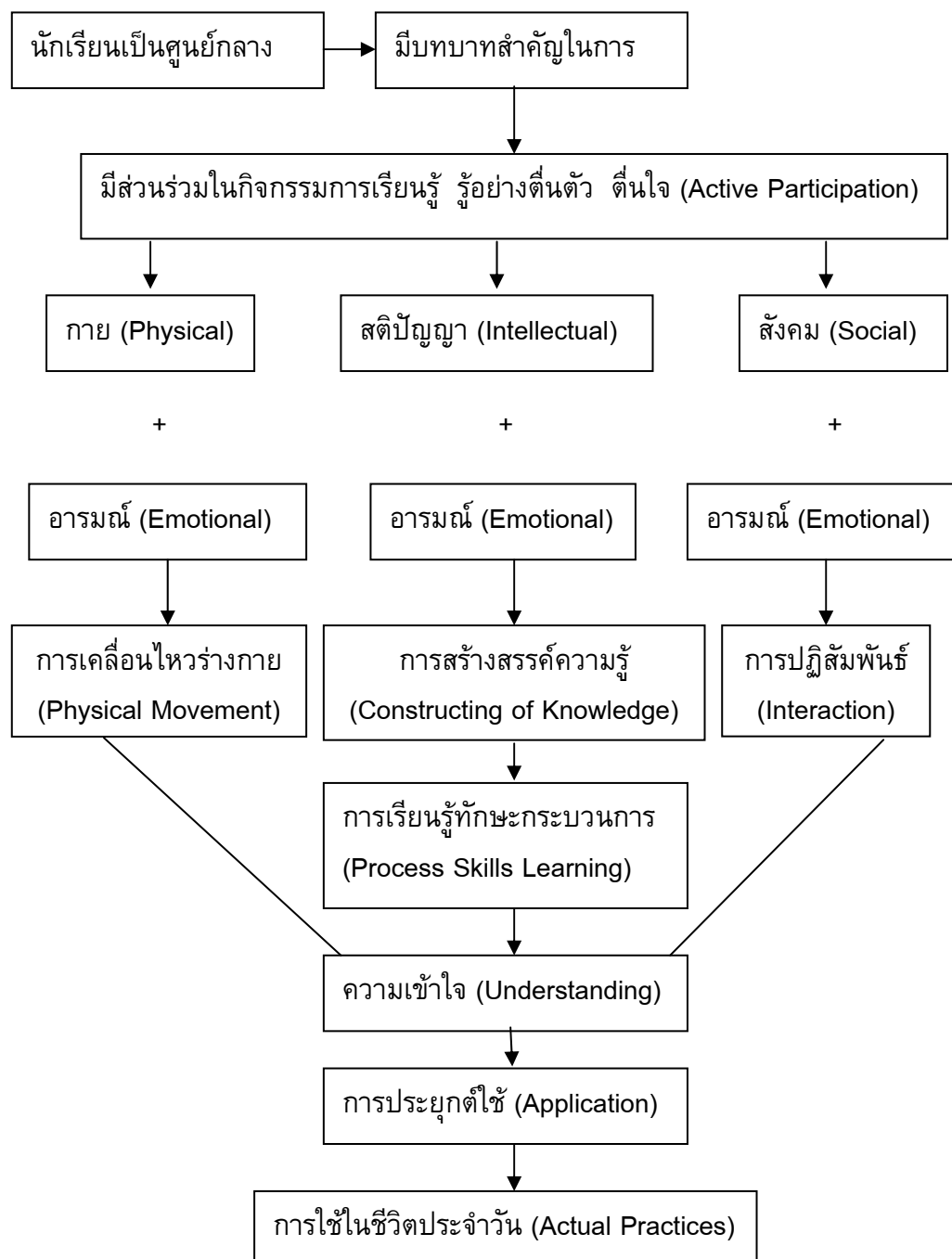
จากตัวบ่งชี้การสอนของครูทั้ง 10 ข้อ อาจสรุปได้ว่าครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น
ผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์และจัดสื่อการเรียนการสอน
เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์.
2541: 2)

รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบชิปปา โมเดล

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบชิปปา โมเดล
ที่มา : สุรงค์ เจริญสุข. 2541: 6.

รูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา
โมเดล

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
แบบชิปปา โมเดล หรือแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก พัฒนาโดย ทิศนา แคมมณี
ที่มา : ทิศนา แคมมณี. 2542: 12.

1.3 รูปแบบการจัดการเรียนแบบชิปปา โมเดล

การจัดกิจกรรมการเรียน แบบชิปปาโมเดล มีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีระดับ บทบาทของครูและนักเรียนมากน้อยต่างกันไป ดังนี้

(วัฒนาพร ระบับทุกษ์. 2542: 11 ; สุรางค์ เจริญสุข. 2541: 7) สามารถจัดได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1 Student - centered Class

ครูเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สื่อการเรียนวัสดุ-อุปกรณ์ นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมตามคำแนะนำของครู ซึ่งส่วนใหญ่ทำในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นคู่ เป็นกลุ่ม

แบบที่ 2 Learner - based Teaching

ครูเป็นผู้กระตุ้นมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าผลิตรายการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งใช้ได้ดีกับการเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะนักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาได้เป็นสองเท่า ทั้งในขณะที่เตรียมและฝึก

แบบที่ 3 Learner Independence

นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในห้องศูนย์การเรียน มีอิสระจากห้องเรียนปกติสามารถเลือกทำงานตามความสามารถ ความสนใจและความถนัดของนักเรียน อาจเรียนคนเดียว หรือเรียนเป็นคู่ เป็นกลุ่มกับเพื่อนก็ได้

1.4 วิธีการจัดการเรียน แบบชิปปา โมเดล

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ต้องการให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใดในระดับใด

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์นักเรียน มีความสามารถ ความสนใจ และวิธีเรียนอย่างไร

ขั้นที่ 3 เลือกเทคนิควิธีการสอน หลากหลายสนองนักเรียน โดยพิจารณาจาก

- จุดเด่นในการเสริมสร้างทักษะ ข้อความรู้ และพฤติกรรม
- ประสิทธิภาพในการสร้างทักษะ ข้อความรู้ ประสบการณ์
- โอกาสในการแสดงบทบาทการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นที่ 4 ปรับและเรียบเรียงเทคนิค ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายกระบวนการเรียนการสอนและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนแบบชิปปา โมเดล

ในการจัดกิจกรรมการเรียนแบบชิปปา โมเดล (ทิตนา แคมมณี. 2542: 13 ; และ วัฒนาพร ระบับทุกษ์. 2542: 12 – 14) ครูควรมีบทบาท ดังนี้

1.5.1 บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1.5.1.1 การเตรียมตนเอง ครูต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งต้องให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูล

ความรู้ที่ชัดเจนแก่นักเรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ดังนั้น ครูจะต้องมีภาระหนักเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติ มากๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่จะเป็ประโยชน์ต่อนักเรียน

1.5.1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไปครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่นักเรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มี ข้อมูลความรู้ที่นักเรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์บริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครู สามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสืออุปกรณ์หรือสื่อต่างๆ ไว้สำหรับนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.5.1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอน ทุกครั้งคือ การวางแผนการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูต้องวิเคราะห์ จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันนำไปสู่การออกแบบ กิจกรรม การเรียนที่เน้นนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยบทบาทในส่วนนี้ครู ทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ (Manager) กำหนดบทบาทการเรียนรู้ และเป็นผู้กำหนดบทบาทให้ นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมทำกิจกรรมแบ่งกลุ่ม หรือจับคู่เป็นผู้มอบหมายงานหน้าที่ความ รับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคนจัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ ของตน

1.5.1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรม การเรียนแล้ว ครูพิจารณาและกำหนดว่า ใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ ดังกล่าวบรรลุผลแล้วจัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

1.5.1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีก ประการหนึ่ง คือการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตาม จุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะ (Skill) โดย เตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

1.5.2 บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะนักเรียนดำเนินกิจกรรม การเรียนการสอนประกอบด้วย

1.5.2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor)

คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาที่นักเรียนต้องการเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5.2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager)

ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้นักเรียน สนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

1.5.2.3 การเป็นผู้ร่วมกิจกรรม (Active Participant) โดยเข้าร่วมทำกิจกรรม

ในกลุ่มนักเรียนพร้อมทั้งให้ความคิด และความเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนขณะทำกิจกรรม

1.5.2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตาม

กิจกรรมของนักเรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ก่อนให้นักเรียนสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

1.5.2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุน

เสริมแรงและกระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความคิดเห็นด้วยท่วงทีนุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตรโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

1.5.3 บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการ เพื่อ

ตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic Measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้นอกจากครูเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้วนักเรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

สรุปบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนแบบชิปปา โมเดล ดังนี้ คือ
ครูผู้สอนเป็น

1. ผู้จัดการ (Manager) เป็นผู้กำหนดบทบาทให้ทุกคน ได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมทำกิจกรรมแบ่งกลุ่มหรือจับคู่ เป็นผู้มอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบ แก่ทุกคนทุกคน จัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของตน

2. ร่วมทำกิจกรรม (An Active Participant) เป็นผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม พร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็นหรือเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวในการเสนอความคิด

3. สนับสนุนและเสริม (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์ หรือให้คำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้ทุกคนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

4. ผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) คอยตรวจสอบผลผลิตก่อนส่งต่อไปให้นักเรียนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความถูกต้องของนิยามคำศัพท์ การแก้คำผิด ทำได้ทั้งก่อนทำกิจกรรม หรือบางกิจกรรมแก้ทีหลังได้

1.6 นักเรียนในการเรียนแบบชิปปา โมเดล

นักเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้โดยทั่วไปแล้ว นักเรียนควรมีบทบาท ดังนี้ คือ

1. มีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้

2. ศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการกลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์ต่างๆ ที่หามาได้ และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง

3. บทบาทในการจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สรรค์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกขึ้น

4. บทบาทในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตนอกจากนั้นการประยุกต์ใช้จะช่วยตอกย้ำความเข้าใจและสร้างความมั่นใจให้แก่นักเรียนในความรู้นั้นและการนำความรู้ไปใช้ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมได้ด้วย

ในการดำเนินการตามบทบาททั้ง 4 ข้างต้น นักเรียนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น
2. ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการดำเนินงาน/กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกลุ่ม เช่น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการสรุป
3. รับฟัง พิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
4. ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ คัดค้าน สนับสนุนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
5. แสดงความสามารถของตน และยอมรับความสามารถของผู้อื่น
6. ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ เรียนรู้จากกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

2.1 ความเป็นมาและความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี นี้ คิดขึ้นโดย โรเบิร์ต อี สลาวิน (Robert E. Slavin) แห่งมหาวิทยาลัยจอห์นส์ ฮอปกินส์ (Johns Hopkins University) ประเทศสหรัฐอเมริกา (Arends. 1994: 346) เอส ที เอ ดี หมายถึง วิธีการเรียนการสอนที่

จัดแบ่งนักเรียนเป็นทีมย่อยๆ ทีมละ 5 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน หลังจากที่คุณนำเสนอความรู้แก่นักเรียนทั้งชั้นแล้ว นักเรียนในแต่ละทีมทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ปรึกษาหารือกัน ให้ความช่วยเหลือกันในการเรียน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนของทีมมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องเตรียมสมาชิกในทีมของตน ให้พร้อมสำหรับการทดสอบที่มีขึ้นหลังจบบทเรียนแต่ละบท เวลาเรียนนักเรียนร่วมมือกันศึกษาหาความรู้ แต่เวลาทดสอบนักเรียนแต่ละคนต่างคนต่างทำช่วยเหลือกันไม่ได้ ผลการทดสอบของนักเรียนพิจารณาเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ พิจารณาเป็นคะแนนรายบุคคลและเป็นคะแนนเฉลี่ยของทีม ดังนั้น ในสถานการณ์การเรียนการสอนแบบนี้ นักเรียนต้องเข้าใจว่าการทำงานของตนนั้นส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของทีม ทุกคนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดคะแนนของทีมนักเรียนที่เรียนเก่งพยายามช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ด้วยการอธิบายแนะนำให้เข้าใจเรื่องที่เรียน เพื่อทำให้คะแนนเฉลี่ยของทีมดีขึ้น โดยครูมีรางวัลเป็นการเสริมแรง ด้วยการกล่าวคำชมเชย หรือมอบใบประกาศนียบัตรยกย่องชมเชยแก่นักเรียนทั้งทีมหรือเป็นรายบุคคลเมื่อสามารถทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ที่คุณกำหนด

การจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ประกอบด้วยกิจกรรมที่เป็นวงจรตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ครูสอนบทเรียน
2. นักเรียนในทีมทำงานร่วมกันตามที่ครูกำหนดให้เปรียบเทียบคำตอบ

ซักถาม อภิปราย และตรวจคำตอบกัน

3. นักเรียนได้รับคำแนะนำให้อธิบายวิธีทำแบบฝึกหัดให้เพื่อนฟังด้วย ไม่ใช่บอกแต่คำตอบเท่านั้น
4. เมื่อจบบทเรียน ครูจึงให้ทำแบบทดสอบสั้นๆ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนต้องทำด้วยตนเองช่วยกันไม่ได้

5. ครูตรวจผลการสอบของนักเรียน โดยคะแนนที่นักเรียนทำได้ในการสอบจะถือเป็นคะแนนรายบุคคลแล้วนำคะแนนรายบุคคลไปแปลงเป็นคะแนนของทีม “กลุ่มสัมฤทธิ์” (Achievement Division)

6. นักเรียนคนใดทำคะแนนได้ดีกว่าครั้งก่อนได้รับคำชมเชยเป็นรายบุคคล และทีมใดทำคะแนนได้ดีกว่าก่อนได้รับคำชมเชยทั้งทีม

กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (Student Teams - Achievement Division) มีส่วนประกอบพื้นฐานที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ

1. ทีม (Student Teams)
2. กลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division)

ส่วนประกอบทั้งสองส่วนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ทีม (Student Teams)

นักเรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี นั้น ในแต่ละทีม มีสมาชิก 4 – 5 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ นักเรียนที่มีผิวขาว ผิวดำ ต่างเชื้อชาติและต่างเพศ สมาชิกในแต่ละทีมต้องร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน เพื่อที่จะให้แต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ในแต่ละทีมต้องเตรียมสมาชิกในทีมของตนให้พร้อมสำหรับการทดสอบรายบุคคลที่จะมีขึ้นประมาณสัปดาห์ละ 2 ครั้ง คะแนนที่แต่ละคนทำได้ถูกแปลงให้เป็นคะแนนของกลุ่มโดยใช้ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division) จากนั้นนำคะแนนที่ได้มารวมกันเพื่อเป็นคะแนนของทีมในแต่ละสัปดาห์มีการประกาศผลทีมที่ได้คะแนนสูงสุดในลักษณะของจดหมายข่าว (Newsletter) สมาชิกภายในทีมร่วมมือกันในการทำงานเพื่อที่แข่งขันกับทีมอื่น

2. กลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division)

ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กทุกระดับความสามารถทางการเรียน สามารถทำคะแนนได้สูงสุดเต็มตามความสามารถของตนเอง ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์เริ่มจากการนำคะแนนทดสอบของครั้งที่ผ่านมานักเรียนทุกคนมาเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด 6 คนแรกถือว่าเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 1 (Division 1) นักเรียนที่ได้คะแนนรองลงไปอีก 6 คนถือว่าเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 2 (Division 2) เช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์นี้ใช้สำหรับการแปลงคะแนนการทดสอบที่นักเรียนแต่ละคนได้รับจากการทดสอบแต่ละครั้งให้เป็นคะแนนของทีมของตน โดยการแปลงคะแนนนี้พิจารณาจากคะแนนของนักเรียนในแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division) โดยนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์ได้รับคะแนนสำหรับทีมของตนอยู่ 8 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนเป็นอันดับสองของแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์ได้คะแนนสำหรับทีมของตนเท่ากับ 6 คะแนน ส่วนนักเรียนที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 3 ของแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์ได้คะแนนสำหรับทีมของตนเท่ากับ 4 คะแนน และนักเรียนที่ได้อันดับที่ 4 , 5 และ 6 ของแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์ได้รับคะแนนสำหรับทีมของตนเท่ากับ 2 คะแนน

การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์นี้ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ก็แข่งขันกันกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเช่นเดียวกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางก็แข่งขันกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ก็แข่งขันกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเช่นเดียวกัน วิธีการเช่นนี้พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันแข่งขันกันเท่านั้น การแข่งขันไม่ใช่การแข่งขันระหว่างนักเรียนทุกคนในห้องเรียนเดียวกัน ดังนั้นการนำระบบกลุ่มสัมฤทธิ์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนในแต่ละระดับความสามารถได้กระทำกิจกรรมเต็มที่ตามความสามารถของตนเอง

ในการทดสอบนั้น บางครั้งคะแนนของสมาชิกในแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์อาจเกิดการชนทับกันขึ้น (Bumped) กล่าวคือ สมาชิกที่อยู่ในแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์มีคะแนนที่สามารถอยู่ในกลุ่มสัมฤทธิ์ที่สูงกว่าได้ เช่น นักเรียนที่ได้อันดับที่ต้นๆ ของกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 2 อาจได้

คะแนนมากกว่านักเรียนที่ได้อันดับท้ายๆ ของกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 1 เป็นต้น ถ้ามีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น กลุ่มสัมฤทธิ์ในการสอบครั้งต่อไปต้องถูกจัดใหม่ โดยนำคะแนนที่ได้จากการสอบครั้งล่าสุดมาเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์โดยใช้วิธีการและหลักการเช่นเดิม เห็นได้ว่ากลุ่มสัมฤทธิ์นี้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพื่อให้ นักเรียนที่มีความสามารถเท่ากันหรือใกล้เคียงกันได้แข่งขันซึ่งกันและกัน

เงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการเรียน โดยการจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

เงื่อนไขซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องตระหนักถึง เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มี 2 ประการคือ

1. เป้าหมายของทีม (Group Goal)

เงื่อนไขนี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน ทั้งนี้เพราะทีมจำต้องให้สมาชิกทุกคนในทีมได้ทราบเป้าหมายของทีมในการร่วมมือกันทำงาน ถ้าปราศจากเงื่อนไขข้อนี้งานจะสำเร็จไม่ได้เลย

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Accountability)

สมาชิกในทีมทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองเท่าๆ กับรับผิดชอบต่อทีม กล่าวคือ ทีมจะได้รับการชมเชยหรือได้รับคะแนนต้องเป็นผลสืบเนื่องมาจากคะแนนรายบุคคลของสมาชิกในทีม ซึ่งนำไปแปลงเป็นคะแนนของทีมโดยใช้ระบบ "กลุ่มสัมฤทธิ์" นั้นเอง

ทั้งสองเงื่อนไขนี้ มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กัน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี กล่าวคือ เป้าหมายของทีมเป็นสิ่งที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ในทีมให้เรียนรู้ได้เหมือนตน ถ้าปราศจากเป้าหมายของทีมนักเรียนก็ทำงานผิดจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น นักเรียนจึงต้องทราบเป้าหมายของทีมเพื่อความสำเร็จในการเรียน ยิ่งไปกว่านั้นเป้าหมายของทีมอาจช่วยให้นักเรียนผ่านพ้นความสงสัย ลังเล ไม่แน่ใจ ในการตั้งคำถามถามครู ซึ่งถ้าปราศจากข้อนี้ นักเรียนจะไม่กล้าถาม ในขณะเดียวกันถ้าปราศจากความรับผิดชอบต่อตนเองของสมาชิกในทีม นั่นคือ หมายความว่าสมาชิก 2 หรือ 3 คนภายในทีมเท่านั้นที่ต้องทำงานเองทั้งหมด ส่วนที่เหลือไม่ลงปฏิบัติงานกับเพื่อนในทีม และไม่ให้ความร่วมมือ อันเป็นสาเหตุให้การจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ประสบความล้มเหลวได้ในที่สุด

2.2 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัย องค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการ ดังนี้ (ชูศรี สนิทประชากร. 2534: 47 – 48)

1. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Positive Interdependent) เมื่อมีการจัดทีม นักเรียนแล้วนักเรียนต้องแบ่งหน้าที่กัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยรับรู้จุดมุ่งหมายของการเรียน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จด้วยดี การทำงานของทีมมีลักษณะที่ต้องร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อาจมีการแบ่งปันข้อมูลหรืออุปกรณ์ที่นำมาประกอบ การเรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีใครแยกตัวเรียนอย่างอิสระคนเดียว

2. การปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างการทำงานเป็นทีมที่จัดการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี (Face to Face Promotive Interaction) นักเรียนต้องทำงาน ประสานกันอย่างใกล้ชิด โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกันการสรุปเรื่อง การอธิบายขยายความในบทเรียนที่เรียนมาให้แก่เพื่อสมาชิกในทีม เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีม ได้เสนอแนวคิดใหม่ๆ เพื่อเลือกสิ่งที่ดีถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

3. การรับผิดชอบต่อทีม (Individual Accountability at Group Work) การจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ประสบผลสำเร็จเมื่อนักเรียนที่เป็น สมาชิกทุกคนในทีม มีความรู้ในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง หรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนใน ทีมให้เรียนรู้ได้ทุกคน เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีการทดสอบเพื่อประเมินว่าทุกคนรู้เรื่อง หรือไม่ ซึ่งครูอาจใช้วิธีทดสอบโดยการสุ่มเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งในทีมให้เป็นผู้ตอบคำถาม ด้วยวิธีการนี้ทีมจึงต้องช่วยกันในการเรียนรู้และช่วยกันทำงาน มีความรับผิดชอบงานของตน เป็นพื้นฐาน ต้องเข้าใจและรู้แจ้งในงานที่ตนรับผิดชอบ อันก่อให้เกิดผลสำเร็จของทีมตามมา

4. การทำงานร่วมกันเป็นทีมย่อย (Social Skills) การแบ่งทีมควรเป็นทีม ย่อย มีสมาชิกประมาณ 4 – 5 คน การทำงานร่วมกันเป็นทีมนี้ฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการ พูด การยอมรับความสามารถของผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการประเมินการทำงาน ของทีมนักเรียน เพื่อให้ทีมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การบวนการกลุ่ม (Group Processing) นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้อง ให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าทีมทำงานได้ดีเพียงใด ทำอย่างไรการทำงานของทีมจึงประสบผลสำเร็จ เกิดการเรียนรู้ได้ดีและถ้าไม่ดีเป็นเพราะพฤติกรรมของสมาชิกในทีม หรือการทำงานของทีมยังมีสิ่งใดบกพร่องอยู่ควรแก้ไขอะไร อย่างไรต่อไปในคราวหน้า

2.3 ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี เป็นรูปแบบการสอนแบบร่วมมือ กันเรียนรู้ที่ Robert Slavin และคณะ ได้พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุดและใช้กันแพร่หลาย ที่สุด เหมาะสำหรับครูผู้สอนที่เลือกใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการ เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีลำดับขั้นตอน ดังนี้ (Slavin. 1990: 54 – 62)

1. ชื่อนำเสนอบทเรียน (Class Presentations) ครูเป็นผู้สอนความรู้แก่นักเรียนทั้งชั้นก่อน โดยใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบในการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียน

2. ขั้นตอนทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teams) แต่ละทีมประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 5 คน มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ คละกัน หน้าที่สำคัญของทีมก็คือการปรึกษาหารือ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยกันศึกษาหาความรู้ แก้ไขปัญหาร่วมกันการทำงานเป็นทีม นับเป็นหัวใจของการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี เน้นให้สมาชิกรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนให้ดีที่สุดเพื่อความสำเร็จของทีม นอกจากนี้ การทำงานเป็นทีมทำให้นักเรียนมีความผูกพันซึ่งกันและกัน มีการยกย่องให้ความเคารพและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนๆ ทีมอื่น

3. ขั้นตอนการทดสอบย่อย (Quizzes) เมื่อจบบทเรียนแต่ละบท ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบสั้น ๆ โดยให้นักเรียนทำเป็นรายบุคคลช่วยเหลือกันไม่ได้ การทดสอบย่อยนี้ช่วยในการพิจารณาว่า นักเรียนมีการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา หรือไม่

4. ขั้นตอนปรับปรุงคะแนน (Improvement Scores) ครูตรวจผลการสอบของนักเรียนพิจารณาผลเป็นคะแนนรายบุคคลและคะแนนเฉลี่ยของทีม ขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนประสบผลสำเร็จ โดยการปรับปรุงการเรียนรู้ของตนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้คะแนนในทีมของตนเองสูงขึ้นด้วย

5. ขั้นตอนสร้างความประทับใจ (Team Recognition) ครูให้รางวัลโดยการกล่าวคำชมเชยหรือให้คะแนนพิเศษ หรือมอบใบประกาศนียบัตรยกย่องชมเชย สำหรับทีมที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงขึ้นกว่าครั้งก่อน วิธีนี้เป็นการเสริมแรงให้นักเรียน

การเสริมแรง เป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความประทับใจ และสนใจเรียนยิ่งขึ้น การเสริมแรงตามหลักการของสกินเนอร์ (Skinner) มีทั้งการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) การเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การกล่าวคำชมเชย หรือการให้คะแนนพิเศษ เป็นต้น ส่วนการเสริมแรงทางลบ เช่น การลงโทษ การตัดคะแนน การกล่าวคำตำหนิ (อารี พันธุ์ณี. 2534: 114 – 115) ในการเรียนการสอน ครูใช้การเสริมแรงทั้งสองทาง โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้จากการทดสอบของ เฮอร์ล็อก (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2528: 230 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1966) พบว่า เด็กโตชอบการชมเชยมากกว่าการตำหนิ ส่วนเด็กที่เรียนเก่งเมื่อได้รับคำตำหนิจะพยายามกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นกว่าการได้รับคำชม

สรุปขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

ภาพประกอบ 4 แสดงขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3.1 ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะ

ผลจากความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกปัจจุบันทำให้ประชากรในส่วนต่างๆ ของโลก มีการเคลื่อนไหลหล่อหลอมให้เป็นประชากรโลก และรวมเป็นสังคมเดียวกัน การที่สังคมโลกจะดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข ประชากรต้องเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับโลก และระดับประเทศ ย่อมมาจนถึงสังคมเล็กสุด สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความสำคัญในด้านพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีมีเหตุผลด้วยกุศลจิต คิดสร้างสรรค์ มั่นใจในคุณธรรม นำไปสู่ความรู้ การดำเนินชีวิตที่มีความสุข จึงเป็นการศึกษาและนำความรู้ เทคนิควิทยาการจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมได้อย่างมีความสุข

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มลักษณะการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปี การศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการโดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อม รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มิใช่แต่เฉพาะสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเท่านั้น แต่สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีหน้าที่และความรับผิดชอบในส่วนนี้มากกว่ากลุ่มวิชาอื่น

ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนานักเรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ เช่น ด้านความรู้ เป็นเนื้อหาสาระความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญของวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญาและกิจกรรมที่มนุษย์ทำ โดยเน้นทั้งเรื่องวรรณกรรม ศิลปะ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ทั้งในอดีตปัจจุบัน และอนาคตเข้าด้วยกัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเน้นการเรียนการสอนที่บูรณาการความรู้จากสาระวิชาต่างๆ มาหลอมเข้าด้วยกันในประเด็นปัญหาหรือเรื่องที่ศึกษาการจัดวางหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ จึงมักเป็นประเด็นปัญหาที่เป็นการบูรณาการ (Intergrated Thematic Unit) ลักษณะหน่วยการเรียนรู้แบบนี้ นำมาจากแนวคิดความคิดรวบยอด ปัญหา หรือโครงการ ที่ต้องการให้นักเรียนได้เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ที่เขาต้องแสวงหาและรวบรวมมาเก็บไว้ ประเด็นปัญหาหรือโครงการเหล่านั้นอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสาระ

หลักต่างๆ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มภาษาไทย กลุ่มคณิตศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มศิลปะ กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา และกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ในลักษณะนี้ เช่น เรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ความรับผิดชอบการพึ่งพา ความขัดแย้ง ความสมดุล และความขาดแคลน เป็นต้น เห็นได้ว่าการนำหน่วยการเรียนรู้มาให้นักเรียน เป็นเรื่องที่ครูต้องค้นหา ต้องออกแบบเอง มิใช่ นำมาจากหัวข้อของหนังสือเรียน หน่วยการเรียนรู้ในลักษณะนี้มีลักษณะสะท้อนให้เห็นภาพรวมของแนวคิดต่างๆ ได้กว้างขวางและลึกซึ้ง มองเห็นวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ความรู้ในหน่วยการเรียนรู้ นั้นได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เป็นกลุ่ม เป็นรายบุคคล การศึกษาวิจัย การลงมือปฏิบัติงาน การสำรวจภาคสนาม การทดลองในห้องปฏิบัติการ และการใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เป็นต้น หน่วยการเรียนรู้ลักษณะนี้จึงต้องใช้เวลาในการศึกษานานพอสมควร อาจจะเป็น 2 สัปดาห์ ถึง 2 เดือน ก็มีใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้เวลาเรียนเพียง 3 - 4 คาบ สิ่งที่เรียนจึงมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3.2 วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่ม ดังนี้

3.2.1 เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมทั้งเป็นผู้นำ เป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ โดย

3.2.1.1 นำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี

3.2.1.2 นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเรามาสร้างความเข้าใจในกระบวนการก่อเกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม

3.2.1.3 นำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมาตัดสินใจ เกี่ยวกับการปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติของตน

3.2.1.4 นำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่าย การบริโภคสินค้าและบริการ มาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการประกอบอาชีพ และการอยู่ในสังคม

3.2.1.5 นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนา มาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

3.2.1.6 นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคมและกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม

เยาวชนจำเป็นต้องศึกษาสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อน สามารถปกครองดูแลตนเองและเอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้

ดังนั้นตลอดระยะเวลาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรแสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่ม สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ใช้ความรู้อย่างมีความหมาย เพื่อการตัดสินใจ การสำรวจตรวจสอบ การสืบค้นการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และนำทางตนเองและผู้อื่น เชื่อมโยงความรู้ ที่เรียนรู้สู่โลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้

3.2.2 ได้บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูลความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

3.2.3 นักเรียนอภิปรายประเด็นปัญหาพร้อมสมัยร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ สามารถแสดงจุดยืนในค่านิยม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและจริงใจ ขณะเดียวกันก็รับฟัง เหตุผลของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนอย่างตั้งใจ

3.2.4 การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูงใน ประเด็นหัวข้อที่ลึกซึ้งท้าทาย นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการจัดเตรียมโครงงานที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ ให้นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต

3.3 คุณภาพนักเรียน

3.3.1 เป้าหมาย ความคาดหวัง

กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเป้าหมาย ความคาดหวังที่สำคัญคือ ให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยภายใต้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การที่บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวนั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

3.3.1.1 ความรู้

ความรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีความกว้างขวางมาก ไม่มีใครที่สามารถเรียนทุกสิ่งทุกอย่างได้ทั้งหมด และนี่คือปัญหาที่สำคัญ และรุนแรงมากของ การเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่พยายามให้เกิดการเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างใน ศาสตร์ที่ประกอบกันอยู่ในกลุ่มนี้ งานที่ท้าทายของนักสังคมศึกษาและครูสังคมศึกษา ก็คือ ความสามารถที่คัดสรรสาระที่จะเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่า จึงจำเป็นต้องรู้จักการ ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกสาระที่เรียน เกณฑ์ในการพิจารณาก็คือ ให้พิจารณาว่าสิ่งที่นำมาเรียน มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีหรือไม่ นั่นก็หมายความว่า การคัดเลือกสาระ เนื้อหา มิใช่อยู่บนพื้นฐานของการที่ให้นักเรียนเป็นนักประวัติศาสตร์นักสังคมศาสตร์ หรือเป็น นักวิชาการที่เชี่ยวชาญในความรู้ แต่เป้าหมายต้องเป็นไปเพื่อสร้างจิตสำนึกของการเป็นคนดี ของสังคม เป็นประชาชนที่มีการศึกษา เข้าใจปัญหาสังคม เชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินชีวิต ของนักเรียนและของผู้อื่นได้ ส่งเสริมความเข้าใจโลก ปฏิสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกัน ความ

หลากหลายทางวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม และให้เครื่องมือแก่นักเรียนในการทำ ความเข้าใจอดีต เพื่อเป็นสาระในการเผชิญและตัดสินใจใดๆ ในปัจจุบัน โดยตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้น และวางแผนสู่ออนาคต

ดังนั้นความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีการผสมผสานการศึกษาศาสตร์ต่างๆ เช่น มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ปรัชญา และศาสนา เข้าด้วยกัน ไม่เพียงเท่านั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยังรวมถึงการศึกษาคุณลักษณะการเป็นคนดีของสังคม การเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการศึกษาความเป็นไปของโลก พหุวัฒนธรรม กฎหมายศึกษา อาชีพศึกษา และประเด็นปัญหาร่วมสมัยต่างๆ นอกจากนี้ยังต้องบูรณาการ สาระความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกด้วย

3.3.1.2 ทักษะกระบวนการ

ทักษะกระบวนการที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย ทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นผู้รอบรู้ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทักษะทางวิชาการ ได้แก่ ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการคิด ซึ่งนักเรียนต้องนำมาใช้ในการแสวงหาความรู้ จัดการกับความรู้ การนำความรู้ไปใช้ในการสร้าง องค์ความรู้ใหม่

การแสวงหาความรู้และจัดการกับข้อมูลความรู้ต่างๆ ทักษะนี้ กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการ อ่าน ศึกษา สืบค้นข้อมูลความรู้ ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าทางสังคมศาสตร์ การสืบสวน ความรู้ รวมทั้งความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การคิดและนำเสนอแนวคิดต่างๆ ทักษะด้านนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด การจัดระบบ ข้อมูล การตีความวิเคราะห์ สรุป ประเมิน และนำเสนอข้อมูลความคิดเห็นต่างๆ โดยสื่อสารออกมาในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการเขียน การพูดที่สื่อความหมายกับผู้อื่นบนพื้นฐานที่มี เหตุผลและหลักการ เพื่อใช้สนับสนุนและประกอบการพิจารณาตัดสินใจใดๆ ของบุคคลและ สังคมได้อย่างฉลาดและมีประสิทธิภาพ

การสร้างองค์ความรู้ใหม่ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอดและหลักการได้ สามารถอธิบายความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลของเรื่องราวต่างๆ ได้ สามารถคิดอย่าง มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีส่วนช่วยให้นักเรียน

เกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของบุคคลและสังคมที่เราดำรงชีวิตอยู่ และนำไปสู่การนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนแก้ปัญหา ตัดสินใจ และการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ทักษะทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในสังคม การดูแลรักษา การเอาใจใส่ให้บริการ การมีส่วนร่วมในสังคม ทักษะกระบวนการกลุ่ม พัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ในการทำงานกลุ่ม เห็นคุณค่า เคารพตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความคล้ายคลึงและแตกต่างของตนและผู้อื่น เคารพในทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่น เคารพในกฎ กติกาของกฎหมาย และเคารพในความเป็นมนุษย์ชาติและสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย

ทักษะกระบวนการเหล่านี้ ถือเป็นสาระในองค์ประกอบของหลักสูตร และการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ต้องบูรณาการเข้าไปในองค์ความรู้ต่างๆ และต้องเป็นจุดเน้นในการเรียนทุกชั้นปี ทุกรายวิชาตลอดหลักสูตร ซึ่งสอนแยกต่างหากจากการศึกษาความรู้ต่างๆ ไม่ได้

3.3.1.3 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเจตคติ จริยธรรม และค่านิยม โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้และทักษะต่างๆ อย่างหลากหลายนักเรียนได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย เช่น การรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย กตัญญู รักเกียรติภูมิของตน เคารพเหตุผล มีความยุติธรรม ห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่าง ขจัดข้อขัดแย้ง ด้วยสันติวิธี ยึดมั่นในความยุติธรรม ความเสมอภาคและเสรีภาพ มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี เห็นคุณค่าของการทำงาน การทำงานเป็นกลุ่มการเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่า อนุรักษ์ พัฒนาศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมและศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา

3.3.1.4. การจัดการ

การจัดการซึ่งเป็นบทบาท และความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ได้แก่ นักเรียน ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบเบื้องต้นที่ต้องศึกษาเล่าเรียนให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้น การเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยความพยายามร่วมกันทั้งนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร นักเรียนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้อง

- เข้าใจในสาระความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา ศาสนาและวัฒนธรรม และการเป็นพลเมืองดี

- เข้าใจโครงสร้างและหน้าที่ของระบบการเมือง การปกครอง ระบบสังคม และระบบเศรษฐกิจ

- เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่างๆ ที่มนุษย์กระทำ ต่างกาลต่างเวลา และบนพื้นฐานความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ต้องสามารถนำไปสู่ความเป็นส่วนร่วมและความเป็นประชาธิปไตย

- ตระหนักในคุณค่าของหลักการประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและหลักการอื่นที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเรื่องเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรมและความรับผิดชอบ สามารถนำไปใช้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคมได้

- มีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม แสดงออกถึงการเคารพตนเองและผู้อื่น

- รับผิดชอบต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นสาระสำคัญของคุณลักษณะการเป็นคนดีที่ได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และสาระที่เกี่ยวข้องกับการอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ

- มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่จะบริการผู้อื่น และส่งเสริมสิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม

ครู มีความรับผิดชอบในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ครูจึงต้อง

- จัดเตรียมหลักสูตรกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่บูรณาการเป็นหลักสูตรที่มีชีวิต มีความหมายลึกซึ้ง และเป็นหลักสูตรที่ให้นักเรียนได้เรียนด้วยการปฏิบัติจริง

- เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการมีวิจารณญาณ รวมทั้งการทำความเข้าใจในความรู้ต่างๆ

- ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับการเรียนกลุ่มอื่นๆ ได้ด้วย

ผู้บริหาร มีความรับผิดชอบในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงต้อง

- สนับสนุน ช่วยเหลือ ในการนำหลักสูตรกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรับผิดชอบในการสร้างสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงต้อง

- ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน

- ให้และรับข้อมูลที่เป็นความร่วมมือช่วยเหลือกับทางโรงเรียน

- กระตุ้นและมีส่วนร่วมในการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประเด็นปัญหาทางสังคม และเรื่องที่ลูกหลานเรียน

- ให้เวลารับฟัง รับรู้ และทบทวนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนอย่าง

สม่ำเสมอ

3.3.2 คุณภาพของนักเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่นักเรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยศาสตร์ต่างๆ หลายสาขา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม

จากองค์ประกอบดังกล่าว จึงทำให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของนักเรียน ดังนี้

1. ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอรวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม
2. ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม

3.4 สาระการเรียนรู้

สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย

3.4.1 สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษามาตรฐานความประพฤติของพลเมืองและการยกระดับภาวะทางจิต ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรมที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคนดีและอุดมคติตามแนวความเชื่อของศาสนาที่บุคคลนับถือ

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักจริยธรรม คุณธรรม ในการควบคุมความประพฤติ สามารถนำความคิด ความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนามาเป็นแนวทางให้นักเรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

3.4.2 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นขอบข่ายสาระหลักที่มีแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ โดยศึกษาระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีวัฒนธรรม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นกลุ่ม ศึกษาสถาบันทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม มุ่งให้เกิดความเข้าใจต่อระบบการเมือง การปกครอง โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศในระบอบ

ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ศึกษาการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย และหลักกฎหมายที่สำคัญ องค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรม ด้วยความคิดรวบยอดเหล่านี้ ทำให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ชุมชน สังคม ที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงและแตกต่างกัน มีการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในฐานะที่เป็นสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน อันมีบรรทัดฐานทางสังคม มีระบบ ค่านิยมความเชื่อ ประเพณีทางสังคม สถาบันต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางสังคม รวมทั้งสามารถวิเคราะห์สภาพสังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ระหว่างสังคมไทยกับสังคมอื่นในโลก เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

นอกจากนี้นักเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะต้องเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ทางด้านระบบการเมือง การปกครองของประเทศต่างๆ ในโลก โดยเฉพาะระบบการเมือง การปกครองของประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งต้องเรียนรู้และเข้าใจรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ระบบการปกครองท้องถิ่นและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องในชีวิตของคนไทย เพื่อจะได้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีทางประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมต่อสังคมอย่างมีเหตุมีผล

3.4.3 สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่มุ่งให้ความเข้าใจว่า มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างไร ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความต้องการและความจำเป็นที่ไม่จำกัด ในขณะที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ตลอดจนบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ มีความสามารถที่จะฉลาดเลือก ประเมิน คัดพิจารณาผลที่เกิดจากทางเลือกและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

3.4.4 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา และโบราณคดี ที่มุ่งให้ความเข้าใจว่าวิวัฒนาการ การดำเนินชีวิตของมนุษยชาตินั้นมีการสั่งสมมาตามกาลเวลาอย่างต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การศึกษาเรื่องราวในอดีต ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่ามนุษย์ในอดีตเผชิญปัญหาต่างๆ ในขณะที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างไร มีวิธีการจัดการกับปัญหา

ต่างๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและความผิดพลาดอย่างไร เหตุการณ์และการกระทำในอดีตมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในเวลาต่อมาอย่างไร อันเป็นการสร้างประสบการณ์และทางเลือกในการดำรงชีวิตแก่คนรุ่นหลังต่อไป

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของตนเอง สังคมและประเทศชาติ ว่ามีวิวัฒนาการมาอย่างไร ต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงมาสู่ปัจจุบันอย่างไร มีความสามารถในการตีความและอธิบายนัยสำคัญของเหตุการณ์ ปัญหา และแบบแผนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เชิงประวัติศาสตร์ของประเทศและสังคมอื่นจากอดีตมาทำความเข้าใจปัจจุบัน และที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

3.4.5 สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมศึกษา ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ที่มุ่งให้ความเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์กับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลก ความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และการดำรงชีวิตของมนุษย์

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในเชิงมิติสัมพันธ์ ทั้งในส่วนของประเทศไทยกับโลกที่เราอาศัยอยู่ มีความสามารถที่จะอธิบายลักษณะตำแหน่ง แหล่งที่แบบแผน และกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม คัดวิเคราะห์และตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ที่มีผลต่อสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติและผลกระทบที่มีต่อโลก

องค์ความรู้ทั้ง 5 สารนี้ ต้องจัดให้นักเรียนรู้ครบทุกสาระในทุกปี ตลอด 12 ปี ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ เป็นดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

เรื่องราวของตัวนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชนที่อาศัยอยู่ เชื่อมโยงกับสังคมอื่น ทั้งในประเทศไทยและในโลก

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

เรื่องราวของจังหวัด และภาคที่นักเรียนอาศัยอยู่ในประเทศไทยและภูมิภาคใกล้เคียงในโลก

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

เรื่องราวของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ในโลกตะวันออกและโลกตะวันตก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือและอเมริกาใต้

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์โลก ภูมิศาสตร์ประเทศไทย
ภูมิศาสตร์โลก การเมือง การปกครองของไทย เศรษฐกิจประเทศไทย ศาสนาและจริยธรรม
โดยเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ในสังคมโลก

อย่างไรก็ตาม การจัดสาระการเรียนรู้แกนรวมทั้ง 4 ช่วงชั้นนี้ สามารถยืดหยุ่นได้
ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

3.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากใช้เป็น
ทิศทางในการจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้
มีคุณสมบัติตามมาตรฐานแล้ว ยังใช้เป็นกรอบในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่า
นักเรียนมีพัฒนาการ มีความสามารถและมีความสำเร็จทางการเรียนในระดับใด เพื่อนำผลมา
ใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสถานศึกษาจะต้อง
มีผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในระดับชั้น ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ รวมทั้งรับ
การประเมินจากภายนอกด้วย

เนื่องจากการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้นักเรียน
เป็นผู้ลงมือปฏิบัติแสวงหาความรู้มีการทำโครงการ โครงงาน เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมีการ
ทำงานกลุ่ม และการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ด้วย ดังนั้นการวัดประเมินผลการ
เรียนรู้ดังกล่าวจะเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) อันเป็นการ
ประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นหาความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน รวมทั้งสามารถ
ประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน อันเป็นแนวทางที่พัฒนานักเรียนได้เต็ม
ศักยภาพเพื่อบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดการวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่
หลากหลายที่สอดคล้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ โดยการประเมินผล
จากสภาพจริงและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ ผสมผสานไปกับกิจกรรมการเรียนรู้
ของนักเรียน โดยการประเมินจะครอบคลุมความรู้ทักษะ ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน
การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงงานหรือแฟ้มสะสมงานสะท้อน การสั่งสมการเรียนรู้ของ
นักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลจะต้องกระทำในหลายบริบท อันได้แก่
ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมี
ส่วนร่วมในการประเมินและแสดงความคิดเห็น

ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะ
ที่แท้จริงของนักเรียน ต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

1. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด
ความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียน
ตอบบรรยายความ แบบเติมคำสั้นๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

2. การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงานการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในระหว่างการเรียนรู้การสอนและการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจงโดยผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วย แล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุย เพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจนในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงานโครงการ โครงการ การทำงานกลุ่ม กิจกรรมประจำวันผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวนักเรียนเอง เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดวัน เวลา และเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจง ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนตั้งข้อคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อได้พูดคุยได้ตรงประเด็น เช่น ทำไมจึงเลือกทำงานเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ได้คุณค่าอะไรจากการทำงานนี้ มีความรู้สึกอย่างไรในการทำงานนี้ ผลงานมีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้าง ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงานเพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถของนักเรียนให้ปรากฏในงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติ จะต้องจัดทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น Scoring Rubric, Rating Scale และ Checklist เป็นต้น

5. Scoring Rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมินเพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพ หรือประมาณ หรือระดับความสามารถเพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครองหรือผู้สนใจอื่นๆ ได้ทราบว่านักเรียนรู้อะไรทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6. การประเมินแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อ ผลงานรวมทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน จะประเมินการจัดการ ความคิดสร้างสรรค์หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงานอันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผล ศักยภาพของนักเรียนในสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเป้าหมายในการส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดี โดยหลอมรวมวิทยาการแขนงต่างๆ มาบูรณาการเพื่อมุ่ง

พัฒนาคนให้มีชีวิตสมบูรณ์ เน้นความสัมพันธ์ด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม สามารถพึ่งตนเองในด้านการคิด การปฏิบัติ และการตัดสินใจด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ใช้ความรู้มาสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมและประเทศชาติ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สารานุกรมศาสตร์เป็นแกนหลักในการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ประเทศไทย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์

4.1 ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์

“มนุษย์สัมพันธ์” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530: 624) แปลว่า ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์ไว้อีกหลายท่าน ดังนี้

เกลเลอร์แมน (Gellerman. 1967: 23) ให้ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์ไว้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การใดองค์การหนึ่ง ถ้าหากมีมนุษย์สัมพันธ์อันดีจะก่อให้เกิดความชอบพอ และความเข้าใจอันดีต่อกัน ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ แต่ถ้าหากไม่มีมนุษย์สัมพันธ์ต่อกัน จะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งไม่เข้าใจกัน และทำให้งานนั้นประสบกับความล้มเหลว

ฟลิปโป (สัมฤทธิ์ แก้วอาจ. 2517: 15 ; อ้างอิงจาก Flippo) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ คือ การรวมคนให้ทำงานร่วมกัน ในลักษณะที่มุ่งให้เกิดความร่วมมือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย ส่วน

เดวิส (เสถียร เหลืองอร่าม. 2519: 2 ; อ้างอิงจาก Davis. n.d.) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์และแรงจูงใจในกลุ่มคน เพื่อในกลุ่มคนร่วมกันทำงานอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ โดยได้ให้ความพึงพอใจ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมทั่วทุกคน

ฝน แสงสิงแก้ว (2523: 56) ให้ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์ไว้ว่า เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรัก ความนับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือ

พนัส หันนาคินท์ (2524: 120) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นความสามารถที่คน ๆ หนึ่ง ถ่ายทอดความรู้สึกหรือความคิดไปยังผู้อื่น และขณะเดียวกันก็สามารถที่จะเข้าใจ ความคิดรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมที่บุคคลทั้งสองฝ่ายมีความสนใจ และมีจุดหมายปลายทางร่วมกัน

โยธิน ตันสนนุทธ (2525: 1) ให้ความหมายไว้สั้น ๆ ว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การเข้ากับผู้อื่นได้

สุชา จันทรเฒ (2525: 69) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนมนุษย์ ให้รู้จักเข้ากับผู้อื่นได้ รู้จักวางตัวในสังคมให้เป็นที่ยอมรับ และประสบความสำเร็จในทางสังคม

ประสพ รัตนกร (2526: 8) สรุปไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์คือความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างบุคคล อันประกอบด้วย การคบกันแล้วมีความสุข รักใคร่ นับถือกัน และก่อประโยชน์สุขร่วมกัน

จุลจักร โนนพันธ์ (2529: 41) ได้สรุปว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงลักษณะท่าที หรือการกระทำของนักเรียนต่อเพื่อน ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนดและมีพฤติกรรมบ่งชี้ด้านมนุษยสัมพันธ์หลายประการด้วยกัน เช่น ความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ และการติดต่อสื่อสาร

ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529: 4) ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งได้แก่ ยิ้มแย้มแจ่มใส ด้วยความจริงใจ การรู้จักกล่าวทักทายผู้อื่นก่อน พูดจาสุภาพ เหมาะสมกับเรื่อง บุคคล เวลา และสถานที่ การให้การยอมรับยกย่องชมเชยผู้อื่น เป็นผู้ฟังที่ดีและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ถนอมศรี เหลาหา (2535: 71) สรุปไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ลักษณะท่าที หรือการกระทำของนักเรียนต่อคนอื่นในขณะที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนดและมีพฤติกรรมบ่งชี้ด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ การติดต่อสื่อสาร และความรับผิดชอบ

วิจิตร อาวะกุล (2537: 25) ให้ความหมายว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์ อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชะนะมิตร และจงใจคน รวมทั้งการสร้าง หรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่คนทั่วไป ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย เป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม

ทิสนา แคมมณี (2542 ก: 11) มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับบุคคล

จากความหมายของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ลักษณะของการกระทำของบุคคลต่อบุคคล ในการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธ์ช่วยเหลือร่วมมือกันรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยเหตุผล ทั้งนี้เพื่อความสุขความสำเร็จในส่วนตัวและส่วนรวม

4.2 ความสำคัญและประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์

วิทยา เทพยา (2524: 3) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์มีประโยชน์ในการคบหาสมาคมก่อให้เกิดความเชื่อถือรักใคร่ซึ่งกันและกัน เกิดความพอใจยินดีและร่วมมือ อันนำไปสู่ความสำเร็จในกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สมาน จงอ้อมกลาง (2526: 9) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ เป็นสิ่งสำคัญมาก ทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน และปฏิบัติงาน คนเราไม่สามารถอยู่โดยลำพังคนเดียวได้ ต้องติดต่อกับคนอื่นทุกระยะเวลา ตลอดชีวิต ดังนั้น การที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างเป็นสุขนั้น จำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ อันดีด้วย

พรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2527: 4 – 5) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์มีบทบาท ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างบรรยากาศทาง มนุษยสัมพันธ์ช่วยจรรโลงบุคคลและกลุ่มคนไปในทิศทางเดียวกัน ในการปฏิบัติงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์มนุษยสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ เป็นประโยชน์ในการทำงานแล้ว มนุษยสัมพันธ์ยังเป็นศาสตร์ที่มีประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมของมนุษย์ตั้งแต่ชุมชนไปจนถึงครอบครัว มนุษยสัมพันธ์มีบทบาทและความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการสร้างสถาบันทางสังคม เพราะทำให้มนุษย์เรียนรู้ในการยอมรับความคิดเห็นของ ผู้อื่น ยอมรับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันและเรียนรู้ที่จะสร้างความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน

วิจิตร วรุตบางกูร (2535: 46 – 48) ได้กล่าวถึง ความสำคัญและประโยชน์ของ มนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความสามัคคีในหมู่ คณะช่วยให้อารมณ์ในการทำงานราบรื่นการติดต่อสื่อสารกันทำได้ง่ายขึ้น และบังเกิดผลดี เกิดความร่วมมือในการทำงาน และขัดความขัดแย้งในกลุ่ม

วิจิตร อวาทกุล (2537: 11) กล่าวถึง มนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นกิจการงานส่วนตัว ของบุคคลทุกคน ที่ต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์ขึ้น เพื่อผลประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของตน ทั้งนี้เพราะการสร้างมิตรเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่นด้วยดี การคบหาสมาคมจำเป็นสำหรับผู้ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขสดชื่น หลีกหนีวิถีชีวิตที่ โดดเดี่ยวอ้างว้าง การเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์และนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นปกติ นิสัย จะช่วยปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญและประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์นั้น มีผลเอื้อต่อ การทำงานของกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ผู้ที่มี มนุษยสัมพันธ์จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสงบราบรื่น และก้าวหน้า

4.3 วิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์

มีผู้กล่าวถึงวิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้หลายท่าน ในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะท่านที่เห็น ว่าสำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

สุชา จันทน์เอม (2525: 74 – 76) ได้กล่าวถึง วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. ทำตนให้เป็นผู้แจ่มใส ร่าเริง ยิ้มง่าย
2. กระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดกำลังใจในภาวะที่มีความยากลำบากหรือสับสน
3. เป็นคนเคารพต่อเหตุผล

4. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ช่วยเหลือตน
5. จงเป็นผู้ยินดีรับฟังผู้อื่น
6. จงตรงต่อเวลา และรักษาคำมั่นสัญญา
7. จงหลีกเลี่ยงการชิงดีชิงเด่นอย่างไม่เป็นธรรม
8. อย่าถือตนเหนือกว่าผู้อื่น

เสนอ อินทรสุขศรี (2526: 1 – 14) กล่าวถึง หลักที่ควรปฏิบัติในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ พอสรุปได้ดังนี้

1. พึงทำตนเป็นมิตรกับทุกคน ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน เช่น รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลต่างๆ พยายามจดจำชื่อบุคคล ใช้คำพูดที่เหมาะสมและยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมสนทนาด้วยความจริงใจ
2. มองผู้อื่นในแง่ดี การมีเจตคติที่ดีต่อกันจะเป็นจุดเริ่มแรกของการมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน เช่น ต้องคำนึงว่า คนเราแตกต่างกัน ไม่ควรนำข้อบกพร่องหรือเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาเปิดเผย
3. หลีกเลี่ยงการกระทำในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความขุ่นเคืองไม่พอใจ เช่น ไม่ก้าวร้าวไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือแสดงความไม่พอใจโดยปราศจากเหตุผล ไม่ตำหนิผู้ร่วมงานต่อหน้าคนจำนวนมาก
4. มีความเป็นกันเอง และให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น และสนับสนุนความคิดที่ดี ยกย่องชมเชยผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน
5. หาทางขจัดความขัดแย้ง โดยหาสาเหตุของการขัดแย้ง วางตัวเป็นกลาง และตัดสินใจด้วยความยุติธรรม

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2527: 58 – 59) กล่าวว่า การที่คนเรารวมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมอยู่ได้เป็นเวลานานได้ ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของกลุ่ม นอกจากมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่ม ยังต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นด้วยเพราะในสังคมนั้นสมาชิกคนหนึ่งอาจสังกัดในกลุ่มต่างๆ ได้หลายกลุ่ม องค์ประกอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มที่อาจประมวลจากแนวคิดของนักบริหารและนักจิตวิทยามีดังต่อไปนี้

1. ต้องเชื่อความสามารถและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกัน สมาชิกต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เชื่อถือและให้เกียรติกัน เชื่อว่าเรามีความสามารถทำงานของเขาให้สำเร็จได้ด้วยตัวเขาเองไม่ก้าวก่ายสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นถ้าเขาไม่ต้องการความช่วยเหลือ
2. พร้อมช่วยเหลือกันเสมอ สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องพร้อมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ไม่เกี่ยงงาน มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ

3. มีการติดต่อสื่อสารที่ดี พยายามทุกวิถีทางที่ให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นในปัญหาและงานของกลุ่ม การติดต่อสื่อสารควรเป็นไปในลักษณะสองทาง หรือหลายทาง รู้จักการพูดในทางสร้างสรรค์มากกว่าการทำลาย

4. รู้จักการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ ความสัมพันธ์ในกลุ่มเกิดขึ้น ถ้าการทำงานนั้นเป็นไปอย่างมีขั้นตอน และเป็นระบบที่คล่องตัว หัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงานรู้จักวิธีการทำงานของตน

5. รู้จักใช้กระบวนการในการทำงาน ในการทำงานร่วมกันต้องมีวิธีการทำงานที่เป็นขั้นตอนสมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องมีส่วนในการทำงาน การจัดกระบวนการในการทำงานของกลุ่มนั้นจะทำให้งานลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และพร้อมกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วย

ธเนศ ถาวรโมลี (2531: 17) กล่าวว่า คนเราจะมีมนุษยสัมพันธ์ได้จะต้องมีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มีความเข้าใจในพฤติกรรม การแสดงออกของเพื่อนมนุษย์ด้วยตนเอง
2. มีความเข้าใจในความต้องการ และสิ่งแวดล้อมของคนอื่น
3. มีความเข้าใจในการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น

วิจิตร อวระกุล (2537: 76 – 78) กล่าวถึงเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ สรุปได้ดังนี้

1. มีบุคลิกภาพ ท่าทาง การแต่งกาย การพูด การฟังที่ดี คล่องแคล่ว ยิ้มแย้มแจ่มใส เบิกบาน ผู้คบหาด้วยมีความสบายใจ
2. มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นเป็นอย่างดี
3. เข้าใจพฤติกรรมของคน รู้ถึงความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ยอมรับในเสรีภาพของผู้อื่น
4. รู้จักข่มระงับอารมณ์ วางเฉยต่อสิ่งที่ไม่สบอารมณ์ มีอารมณ์ขัน รู้จักผ่อนสั้น ผ่อนยาว
5. มีความคิด และการกระทำที่สร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มองสภาพการณ์ที่เป็นกลาง มองโลกในแง่ดี
6. มีความกระตือรือร้น ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต
7. มีกิริยามารยาทเรียบร้อย อ่อนน้อม

คาร์เนกี (อาษา ขอจิตต์เมตต์. 2525: 206 ; อ้างอิงจาก Carnegie. n.d.) กล่าวถึง วิธีปฏิบัติเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้

1. จงยิ้ม
2. จงเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อผู้อื่น
3. จงรู้จักเรียกชื่อผู้ที่เราติดต่อด้วย

4. เป็นนักฟังที่ดี สนับสนุนให้อีกฝ่ายพูดถึงเรื่องของเขา
5. สนทนาในเรื่องที่อีกฝ่ายหนึ่งสนใจ
6. จงทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ และจงทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ

สรุปได้ว่า วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่บุคคลโดยทั่วๆ ไปควรปฏิบัติก็คือการยิ้มแย้มแจ่มใสด้วยความจริงใจ ไม่เชื่องซึม มีอารมณ์ขัน รู้จักข่มระงับอารมณ์ รู้จักประนีประนอม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กล่าวทักทายผู้อื่นก่อน พูดด้วยวาจาสุภาพเหมาะสมกับเรื่อง บุคคล เวลา และสถานที่ เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นที่ดีของผู้อื่น ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุน และให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ปรับตัวได้ตามสถานการณ์ ตลอดจนมีความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์

4.4 การวัดมนุษยสัมพันธ์

จากการที่ได้ศึกษาความหมายและวิวัฒนาการในเนื้อหาวิชามนุษยสัมพันธ์ ซึ่งพรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2527: 58 – 59) ได้สรุปความสำคัญในเนื้อหาวิชา 5 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. การพัฒนาศักยภาพของตน (Self-Development) ได้แก่ การศึกษาพัฒนาตนเองตาม ศักยภาพให้ดีที่สุด ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และบุคลิกภาพ เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม และเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตนเอง
2. การเรียนรู้ความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ การเรียนรู้ ความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงาน ในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด
3. การติดต่อสื่อสาร (Communications) ได้แก่ การศึกษาวิธีการติดต่อสื่อสารเช่นไร จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มได้มีความเห็นสอดคล้องกัน และมีความเข้าใจตรงกัน
4. การจูงใจ (Motivation) ได้แก่ การศึกษาการจูงใจตนเองและการจูงใจผู้อื่นให้มีทัศนคติตรงกัน มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อจุดประสงค์ในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดจนถึงการจูงใจตนเองให้มีระเบียบและความรับผิดชอบ
5. การเห็นใจหรือเข้าใจความต้องการของผู้อื่น (Empathization) ได้แก่ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล ตระหนักถึงปัญหาของแต่ละคน ซึ่งไม่เหมือนกัน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบ ชิปปา โมเดล

งานวิจัยในประเทศ

ข้อมูลจากเอกสารของสถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542. ครุต้นแบบ 2542: 80 – 101) ได้อธิบายถึง

ครุต้นแบบ : ต้นแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ครุต้นแบบ คือ ครูที่มีผลงานดีเด่นด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้ด้วยความสุข มีขั้นตอนการสอนที่สามารถเป็นแบบอย่าง และสามารถขยายผลแก่เพื่อนครูได้ มีความประพฤติดี ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู และมีบุคลิกภาพของความเป็นครู

จากข้อมูลครูแห่งชาติ และครุต้นแบบ 2541 และ 2542 ปรากฏว่า มีผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นครูแห่งชาติและครุต้นแบบ

1. นางนันททิรา โพธิ์เทียนทอง โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาที่สอน วิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เป็นหลัก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกับครูช่วยให้ผู้เรียนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทั้งรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 13 กระบวนการ คือ เตรียมความพร้อม ผู้เรียนทดสอบก่อนเรียน ใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในการศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย มีการบูรณาการเนื้อหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำแสดงออกอย่างเปิดเผย สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนก่อน และเสริมผู้เรียนที่เรียนเก่ง ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. นางสาวเพ็ญประภา ยาไรสง โรงเรียนธาตุพนม สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาที่สอน ชีววิทยา ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ใช้เทคนิคที่หลากหลายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น Jigsaw, TGT นำเสนอข่าว/ข้อความรู้ก่อนเรียนเพื่อฝึกนิสัยใฝ่รู้ และทักษะการสื่อสาร มีการจัดทำโครงการวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้วิธีการเรียน (Learning how to learn) ประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. นายปัญญา ทรงเสรี โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย วิชาที่สอน ศิลปศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ความรักก่อนให้ความรู้ ใช้หลัก CIPPA MODEL ใช้กระบวนการกลุ่ม

พัฒนาผู้เรียน ในแต่ละกลุ่มละความสามารถ เพื่อให้ช่วยเหลือกัน มีการประเมินด้วยคะแนน จิตพิสัย และรางวัลแก่กลุ่มที่มีการพัฒนาส่งเสริมการนำไปใช้ โดยจัดโครงการพัฒนาตนเอง โรงเรียนและชุมชน รวมทั้งจัดแสดงนิทรรศการศิลปะทั้งในและต่างประเทศ ผลการทดลองใช้ วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น

สุดารัตน์ ไผ่พงสาวงค์ (2543: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เรื่อง เส้นขนานและความคล้าย ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้ การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL อยู่ในระดับ เห็นด้วย

จิรากาญจน์ หงษ์ชูตา (2545: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง เศษส่วน โดยใช้โมเดล ชิปปา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 เรื่อง เศษส่วน โดยใช้โมเดลชิปปา สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้จริง และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยของ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 และมี นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 84.31 ซึ่งสูงกว่าจำนวนนักเรียนที่ กำหนดร้อยละ 80

นิตติญาพร ประเสริฐสังข์ (2545: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียน การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง กลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบ การสอนแบบชิปปา โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูผู้ร่วมวิจัย จำนวน 2 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนป่าหวาน เชียงฮาย อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัด หนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรม การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปาที่พัฒนาขึ้น ทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้จริง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียน การสอนดังกล่าวพบว่า นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ความรอบรู้ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

ปกาศิต ปลั่งกลาง (2545: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้โมเดล

ชิปปา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินลาดพัฒนา สำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้โมเดลชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คิดเป็นร้อยละ 85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80

จากเอกสารที่อ้างอิงถึงการจัดการเรียนการสอนแบบ ชิปปา โมเดล ได้มีผู้นำไปใช้ทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นแล้ว ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1977 สลาบิน (Slavin) ได้ทำการวิจัยทางด้านภาษากับนักเรียนเกรด 7 ที่โรงเรียนในเมืองทางทิศตะวันออกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 60 คน เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สลาบิน (Slavin. 1978) ได้ทดลองเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนต่างเชื้อชาติและสีผิว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาเกรด 7 จำนวน 62 คน เป็นนักเรียนผิวขาว 25 คน และนักเรียนผิวดำ 37 คน จัดแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นักเรียนในกลุ่มทดลองใช้การเรียนตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี มีการให้รางวัลเป็นทีมส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเรียนแบบปกติทั้งชั้นมีการให้รางวัลเป็นรายบุคคล ทั้งสองห้องสอนโดยครูคนเดียวกัน และใช้เนื้อหาเรื่องเดียวกัน เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า นักเรียนผิวดำในกลุ่มทดลองเรียนรู้ได้ดีกว่า นักเรียนผิวขาวในกลุ่มควบคุมและ พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนที่ต่างเชื้อชาติสีผิวที่ดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

สลาบิน (Slavin. 1979) ได้นำกิจกรรมตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี มาทดลองกับนักเรียนมัธยมศึกษา ที่มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ เปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบปกติ โดยสอนเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษใช้เวลา 10 สัปดาห์ จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างเลือกเพื่อนที่ชอบพอกันตามระบบสังคม มิติ ผลการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อนต่างเชื้อชาติเพิ่มมากขึ้น และหลังจากนั้นอีก 9 เดือนก็ยัง พบว่า ความสัมพันธ์ของกลุ่มทดลองยังคงเหมือนเดิม

ในปี ค.ศ. 1981 เฟลวิน และ ออกเคิล (Flavin; & Oickle) ได้ทำการวิจัยทางด้านภาษากับนักเรียนเกรด 6 – 8 ที่โรงเรียนในชนบททางทิศตะวันออกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 230 คน เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนผิวขาวไม่พบความแตกต่าง

ในปี ค.ศ. 1981 สลาบิน และ แมดเดน (Slavin; & Madden) ได้ทำการวิจัยทางด้านคณิตศาสตร์กับนักเรียนเกรด 3 – 6 ที่โรงเรียนในเมืองทางทิศตะวันออกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 175 คนเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปี ค.ศ. 1981 อัลเลน และ เว็นซิคเคิล (Allen; & Vansickle) ได้ทำการวิจัยทางด้านภูมิศาสตร์กับนักเรียนระดับ 9 ที่โรงเรียนในชนบททางทิศใต้ของสหรัฐอเมริกา จำนวน 51 คน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปี ค.ศ. 1982 สลาบิน และ คาเวท (Slavin; & Karweit) ได้ทำการวิจัยทางด้านคณิตศาสตร์กับนักเรียนเกรด 9 ที่โรงเรียนในเมืองทางทิศตะวันออกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 569 คนเป็นเวลา 30 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปี ค.ศ. 1982 ฮิวเบอร์, โบกาซซกี, และ วินเตอร์ (Huber; Bogatzki; & Winter) ได้ทำการวิจัยทางด้านคณิตศาสตร์กับนักเรียนเกรด 7 ที่โรงเรียนแถบในเมือง ประเทศเยอรมัน จำนวน 170 คน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 สก๊อต (Scott. 1984: 1503) ได้ศึกษาผลกระทบจากบรรยากาศของการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ เอส ที เอ ดี ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนทัศนคติต่อตนเองและโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 4 - 6 จาก 3 โรงเรียน จำนวน 16 ห้องเรียน รวม 452 คน ซึ่งประกอบไปด้วยคน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มคนอเมริกากลาง และใต้ (เม็กซิกัน) คนขาว (ยุโรป) คนดำ (นิโกร) และคนเอเชีย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ เอส ที เอ ดี มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ทางด้านความนับถือตนเองทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แม้จะมีการพัฒนาทางด้านความนับถือตนเองสูงขึ้นทั้ง 2 กลุ่มส่วนทัศนคติต่อโรงเรียนกลุ่มควบคุมมีทัศนคติต่อโรงเรียนดีกว่ากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางด้านผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มทดลองมีแนวโน้มในการที่จะประสบผลสำเร็จมากกว่ากลุ่มควบคุม

สก๊อต (Scott. 1985) ได้ทำการทดลองกับนักเรียนประถมศึกษาเกรด 4 – 6 ซึ่งทำการสุ่มมาจาก 3 โรงเรียน จำนวน 452 คน แบ่งเป็น 16 ห้องเรียน มาจัดเข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยที่กลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี และกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเรียนแบบปกติ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสะกดคำ และศึกษาความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างเพื่อนต่างเชื้อชาติและสีผิว ซึ่งนักเรียนเหล่านี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวลาตินอเมริกา (Hispanics) กลุ่มคนผิวขาว กลุ่มคนผิวดำ และชาวเอเชีย โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 10 สัปดาห์ ผลปรากฏว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสะกดคำไม่แตกต่างกัน และในด้านความสัมพันธ์ที่มีต่อเพื่อนต่างชาติ สีผิว พบว่านักเรียนในกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนต่างชาติ สีผิว ดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

แม็คโคลัมม์ (McColum. 1988: 892) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องความน่าจะเป็นและสถิติของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี และได้รับการสอนแบบปกติ โดยศึกษากับนักเรียนจำนวน 50 คน ใช้เวลาในการศึกษา 3 สัปดาห์ ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วาเลนติโน (Valentino. 1989: 579) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความวิตกกังวล และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนวิชาพีชคณิตในระดับวิทยาลัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนแบบปกติที่มีครูบรรยายและอภิปรายผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วาเลนติโน (Valentino. 1989) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความวิตกกังวลและทัศนคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาระดับวิทยาลัยที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มย่อย วาเลนติโนได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการศึกษาของเทคนิคการสอน 2 วิธี คือ แบบเอส ที เอ ดี และแบบบรรยาย โดยแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนก่อนเรียน เปรียบเทียบกับคะแนนสอบหลังเรียนเพื่อดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีผลดีในด้านการลดความวิตกกังวลในการเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ดีกว่าแต่ไม่พบว่ามีผลแตกต่างในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โบนาพาร์ท (Bonapart. 1990) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการจัดชั้นเรียนของนักเรียนเกรด 2 จำนวน 240 คน ในพื้นที่เขตแอตแลนติกตอนกลางของสหรัฐอเมริกา ผลปรากฏว่า วิธีการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี มีการจัดชั้นเรียนที่ดีกว่าและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างสูงกับผลสัมฤทธิ์และความภาคภูมิใจในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

ศรไกร รุ่งรอด (2533: 60) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และการให้ความร่วมมือต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ กิจกรรมการเรียนตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี กับกิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของสถาบัน ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 36 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่ม ตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการให้ความร่วมมือต่อกลุ่มของ กลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มยุรี สาลิวส์ (2535: 120) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม การเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับกิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนโรงเรียนสตรีศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวนทั้งหมด 96 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 48 คน ใช้เวลาในการทดลอง 13 คาบ ๆ ละ 50 นาที ผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

วิสัน สุวรรณศิริ (2538: 44) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์และความคิดเห็นในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับกิจกรรมการเรียนแบบปกติ กลุ่ม ทดลอง 39 คน แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 9 กลุ่ม พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ กลุ่มที่เรียนแบบ เอส ที เอ ดี สูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดเห็นในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มาลีวรรณ แก่นแก้ว (2538: 73) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรม และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ เอส ที เอ ดี กับ การเรียนโดยวิธีสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าเส้าและโรงเรียนบ้าน ร้องไห้เหล็ก อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 32 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมที่ แสดงออกขณะเรียนนักเรียนที่เรียนเก่งในกลุ่มยอมรับนักเรียนที่เรียนอ่อนและให้ความช่วยเหลือ นักเรียนที่เรียนอ่อนในกลุ่มกล้าจะถามเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน

โกเมน อรัญเวศ (2538: 51) ได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนสอบปลายภาคเรียน และเปรียบเทียบทักษะเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนทบทวนตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนทบทวนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 81 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 40 และ 41 คน ใช้เวลาในการทดลอง 12 คาบ คาบละ 50 นาที พบว่าคะแนนสอบปลายภาคเรียนวิชาคณิตศาสตร์ (ค 012) ที่ได้รับการสอนทบทวนตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี ไม่สูงกว่าการสอนทบทวนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทัศนคติเชิงปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการสอนทบทวนตามรูปแบบ เอส ที เอ ดี สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สายวรุณ ทองวิทยา (2539: 55) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 64 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรีภรณ์ ณะวงศ์ษา (2542: 73) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ TEAM - GAMES - TOURNAMENT และแบบ STUDENT TEAM - ACHIEVEMENT DIVISION และการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 120 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนแบบ TGT และแบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนแบบ TGT กับแบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

งานวิจัยต่างประเทศ

เกลส (Glaess. 1966: 113 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหอพักหญิงของวิทยาลัย กลุ่มทดลองจำนวน 9 คน ถูกเลือกโดยใช้วิธีสุ่มมิตีและเป็นผู้ร่วมงานในหอพัก และเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินโปรแกรมต่างๆ ในหอพัก ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 9 คน เลือกโดยการลงมติจากเพื่อน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมซึ่งสร้างขึ้นเพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีการเพิ่มในด้าน

ความเป็นมิตร ทักษะคิดในด้านบวกต่อเพื่อน มีความพอใจในการใช้ชีวิตปีสุดท้ายในมหาวิทยาลัย การมีส่วนร่วมในกลุ่มใหญ่และการแสดงถึงบุคลิกที่ไม่คุ้นเคยกับบุคคลอื่นลดลง

ชูดท์ (Shoudt. 1976: 2754 – A) ได้ใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาล จำนวน 75 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้บทบาทสมมติมีนิสัยเอื้อเฟื้อซื่อซื่อมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พาร์เกอร์ (Parker. 1983: 2894 – A) ได้ศึกษาผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) และทักษะการติดต่อสื่อสารของนักเรียนเกรด 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 30 คน แยกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ติดต่อกัน กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกมี 16 กิจกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความภาคภูมิใจในตนเองและทักษะการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น

แอลแลน (Allen. 1986: 2936 – A) ได้ศึกษาผลของกลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ระยะสั้นที่มีต่อทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนาจ (Facilitative Responding) ของนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 77 คน อายุโดยเฉลี่ย 21.2 ปี แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกด้านการตอบสนองแบบเอื้ออำนาจ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนาจมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในประเทศ

ทิศนา เทียนเสมอ (2515: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์ แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย (A Modeling for Pre-Service Teacher Training Human Relations for Thailand) โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ฝึกทักษะ เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ห้าด้าน คือ ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะในการใช้วิจารณ์ญาณเกี่ยวกับการตัดสินใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ทักษะการช่วยเหลือผู้อื่น ทักษะในการวิจารณ์วิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม และทักษะในการพัฒนาตนเองเพื่อรู้จักตนเองดีขึ้น ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาทักษะทั้งห้าด้าน

ศรีกัลยา รักษาสัตย์ (2523: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ทำรายงานถึงสภาพปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของตนเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์ ในระหว่างปี พ.ศ. 2522 – 2524 จำนวน 90 ฉบับ ผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานที่มีเพื่อนร่วมงานที่มีปัญหา จะมีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีลักษณะเพื่อนร่วมงานที่ไม่มีปัญหา และยังพบว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบอัตตาธิปไตยและเสรีนิยม มีปัญหา

มนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบประชาธิปไตย

จุลจักร์ โนพันธ์ (2524: 75) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้เกมและวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้การอภิปรายกลุ่ม ตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา แขวงบางซื่อ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 45 คน ผลการวิจัย พบว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน

ลาวัญย์ มหาทุมะรัตน์ (2529: 52) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรม กลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2528 จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมี การพัฒนามนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิม

ชูชัย สมितिไกร และ สมชาย เตียวกุล (2530: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2528 จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีทัศนคติส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกมนุษยสัมพันธ์ และแบบสอบถามปลายเปิด พบว่าผู้ที่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอบรมและ ได้รับประโยชน์อย่างมากจากการฝึก

นพมาศ ตรีกุล (2532: 62) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนแบบ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ ศึกษา ผลการศึกษา พบว่า มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532: 59) ได้ทำการศึกษาผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไว ต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2532 ผลการวิจัย พบว่า นิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไว มีมนุษยสัมพันธ์ สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โสเมสณฑ์ บุญยั้ง (2532: 47) ได้ศึกษาเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเต็มแสงไขปากช่องวิทยา จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ การสอนแบบการเล่นของไทยและการสอนแบบปกติ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการ สอนแบบการเล่นของไทยมีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

กรรณิกา ชาติมนตรี (2533: 139) ได้เปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน

แบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู

กัณณิกา นิลวงศ์ (2533: 55) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จารุวรรณ เพ็ญสุข (2533: 73) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบการเรียนเป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่าง ทำการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน

เนาวรัตน์ นุ่มอร่า (2533: 87) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริกา กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถนอมศรี เหลาหา (2535: 107) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียน แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีกระบวนการเขียนของ เฮวินส์ กับการสอนด้วยวิธีตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน

บุหงา คณารงค์ (2536: 10) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง การพูดภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน มีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สายรุณ ทองวิทยา (2539: 55) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนหนองจางวิทยา อำเภอหนองจาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 64 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 280 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวม 80 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนทั้งหมด 7 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มา 2 ห้องเรียน

2. นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจับฉลากแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการเรียนแบบ ซิปปา โมเดล จำนวน 40 คน

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี จำนวน 40 คน โดยนำนักเรียนมาจัดเรียงตามลำดับคะแนนสูงไปหาต่ำ จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 เพื่อแบ่งนักเรียนเป็นทีมตามความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 ดังนี้

- กลุ่มความสามารถสูง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่อันดับที่ 1 ถึง 10
- กลุ่มความสามารถปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนระหว่าง อันดับ

กลุ่มความสามารถต่ำ คือ นักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่ อันดับที่ 31 ลงมา
เมื่อแบ่งนักเรียนตามความสามารถในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 จะได้นักเรียนที่มี
ความสามารถสูงจำนวน 10 คน ปานกลางจำนวน 20 คน และต่ำจำนวน 10 คน

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
2. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล

1.1 ศึกษาหลักการวิธีสอนโดยการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 ศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการทดลอง คือ สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.4 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล จำนวน 20 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย

1.4.1 สาระสำคัญ

1.4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.4.3 สาระการเรียนรู้

1.4.4 กระบวนการเรียนรู้

1.4.4.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- สร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

1.4.4.2 ขั้นกิจกรรม

- ขั้นการสร้างความรู้(Construct)
- ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) มีส่วนร่วม (Participation)

- การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product)

- การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

1.4.4.3 ชั้นวิเคราะห์

- วิเคราะห์ อภิปรายผลงานและข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product)

- วิเคราะห์ อภิปราย กระบวนการเรียนรู้ (Process)

1.4.4.4 ชั้นสรุปและประเมินผล

- สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

1.4.5 แหล่งการเรียนรู้

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ ความเที่ยงตรง ความถูกต้องของสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล ไปสอน เพื่อการวิจัยต่อไป

2. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

2.1 ศึกษาหลักการวิธีสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 ศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการทดลอง คือ สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.4 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี จำนวน 20 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย

2.4.1 สารสำคัญ

2.4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.4.3 สารการเรียนรู้

2.4.4 กระบวนการเรียนรู้

2.4.4.1 ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน

- ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ และทบทวนความรู้เดิม หรือสร้างความสนใจและความพร้อมของนักเรียนในการเรียนโดยใช้การสนทนาซักถาม

2.4.4.2 ช้่นกิจกรรมการเรียนรู้

- ครูแบ่งนักเรียนเป็นทีมย่อย ทีมละ 4 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว จัดนักเรียนตามระดับความสามารถสูง ปานกลางและต่ำ
 คละกัน ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 ให้สมาชิกในทีมกำหนดหน้าที่ของแต่ละคน
 - ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
 - นำเสนอบทเรียน โดยครูสอนความรู้แก่นักเรียนทั้งชั้น
 ประกอบกับสื่อการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้รวดเร็วขึ้น
 - นักเรียนทำงานเป็นทีม โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือ ทำความเข้าใจ จากเอกสารข้อมูล

2.4.4.3 ช้่นสรุป

- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิด

2.4.4.4 ช้่นวัดและประเมินผลการเรียนรู้

- ครูสังเกตจากการทำงานของแต่ละทีม
 - นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบเมื่อจบบทเรียน คะแนนจากการทดสอบจะพิจารณาเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) คะแนนรายบุคคล ได้จาก คะแนนดิบที่นักเรียนแต่ละคนทำได้

2) คะแนนเฉลี่ยของทีม ได้จาก การนำคะแนนรายบุคคลของสมาชิกในทีมมารวมกัน แล้วเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิก

2.4.4.5 ช้่นสร้างความประทับใจ

- ครูกล่าวคำชมเชยและให้รางวัลกับทีมที่ทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ที่ครูกำหนด

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ ความเที่ยงตรง ความถูกต้องของสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้ภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนา
การศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหา
ข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการ
วิจัยต่อไป

2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
ไปสอนเพื่อการวิจัยต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผล
การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523: 1 – 140) เทคนิคการวัด และ
ประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ นิเวศน์ ธรรมรักษ์ (2530: 1 – 138) และ
เทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2522: 1 – 40)

3.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร จากสาระ
การเรียนรู้ และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหลักของ บลูม (Bloom. 1956: 48 – 50)

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามสาระการเรียนรู้ที่ใช้ใน
การทดลอง โดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบเลือกตอบ
5 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมสาระที่สอน จำนวน 80 ข้อ

(ความเข้าใจ) (00) ภาคเหนือของประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศแบบใด

- ก. เป็นที่ราบสูง
- ข. เป็นเทือกเขาสูง
- ค. เป็นที่ราบลาดชัน
- ง. เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล
- จ. เป็นภูเขาสลับกับหุบเขา

(การวิเคราะห์) (000) เพราะเหตุใดภาคตะวันตกของประเทศไทยจึงมีฝนตกน้อยกว่าภาคอื่น

- ก. อยู่ไกลจากทะเล
- ข. มีพื้นที่เป็นดินทราย
- ค. ไม่อยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุม
- ง. ถูกบุกรุกพื้นที่และตัดไม้ทำลายป่า
- จ. มีเทือกเขาสูงขวางกั้นลมและความชื้นจากทะเล

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นและคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขคำถาม ตัวเลือกและการใช้ภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนี้แล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

3.6 นำแบบสอบถามที่นักเรียนทำแล้วมาวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยการตรวจให้คะแนนข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจสอบและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อโดยใช้เทคนิค 27 % ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan, 1952:3-32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไปคัดเลือกไว้ 40 ข้อ

3.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 197 – 199)

4. แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยได้นำมาจากแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ของ สายรุณ ทองวิทยา (2539: 89 – 92) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .73

4.2 ลักษณะของแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์เป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคอร์ท (The Likert Type Scale) 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ

ตัวอย่าง : แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่ละข้อความ เพื่อพิจารณาว่า ข้อความนั้น ตรงกับความรู้สึก หรือใกล้เคียงกับการปฏิบัติของนักเรียนในระดับใด แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญเมื่อผู้อื่นแสดงความคิดเห็น		✓		
(00)	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดเมื่อเพื่อนมาปรับทุกข์			✓	

คำอธิบายจากตัวอย่าง

ข้อ (0) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่านักเรียนรู้สึกรำคาญมาก เมื่อผู้อื่นแสดงความคิดเห็น

ข้อ (00) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่านักเรียนรู้สึกหงุดหงิดน้อย เมื่อเพื่อนมาปรับทุกข์เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด ให้คะแนน 4 คะแนน

มาก ให้คะแนน 3 คะแนน

น้อย ให้คะแนน 2 คะแนน

น้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน

ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน

มาก ให้คะแนน 2 คะแนน

น้อย ให้คะแนน 3 คะแนน

น้อยที่สุด ให้คะแนน 4 คะแนน

4.3 นำแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970: 161)

4.4 นำแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม – สอบก่อน - สอบหลัง (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 249 – 250)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE ₁	T ₁	X ₁	T ₂
RE ₂	T ₁	X ₂	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

RE ₁	แทน กลุ่มทดลองที่ 1 ที่เลือกมาแบบสุ่ม
RE ₂	แทน กลุ่มทดลองที่ 2 ที่เลือกมาแบบสุ่ม
T ₁	แทน การทดสอบก่อนการทดลอง
T ₂	แทน การทดสอบหลังการทดลอง
X ₁	แทน การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล
X ₂	แทน การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

2. วิธีดำเนินการทดลอง

2.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ดำเนินการสอนกับกลุ่มทดลอง โดยใช้สาระเดียวกันและระยะเวลาเท่ากัน ซึ่งแบ่งได้ ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

2.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบอีกครั้ง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนการทดลอง

2.4 ตรวจสอบผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test Independent
2. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test Independent

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความแปรปรวน (Variance) คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 77)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระ
ภูมิศาสตร์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้
(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538: 17)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล
สัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิค 27 % จากตารางการวิเคราะห์ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952: 3 – 32)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระ
ภูมิศาสตร์ โดยคำนวณจากสูตร KR - 20 คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder Richarson)
(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 197 – 199)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2 t} \right]$$

เมื่อ	r^{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือที่วัด

P	แทน	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ หรือ $= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือ คือ $1 - p$
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบวัดมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 170 – 172)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
S_i^2 แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S_t^2 แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้แบบทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมนุษยสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 คำนวณโดยใช้ t-test Independent ในรูปของผลต่างของคะแนน (Difference Score) คำนวณจากสูตร (Scott; & Wertheimer. 1964: 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}; df = n_1 + n_2 - 2$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S^2_{D_1}}{n_1} + \frac{S^2_{D_2}}{n_2}}$$

เมื่อ t แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
D_1 แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
D_2 แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
MD_1 แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
MD_2 แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2

$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่าง การทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของ กลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2
S^2_D	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่าง การทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของ กลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา ใน t - distribution
n	แทน	จำนวนผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
$\bar{x}_{T_1}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างจากการทดสอบก่อนการทดลอง
$\bar{x}_{T_2}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างจากการทดสอบหลังการทดลอง
D	แทน	คะแนนของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน
D_1	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
D_2	แทน	ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
MD_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
MD_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบซิปปาโมเดล
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
$S.D.$	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนการเรียนกับหลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

$S_{MD_1 - MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่าง การทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (Degree of freedom)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระ
ภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล กับการเรียน
แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี โดยมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา
โมเดล กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระ
ภูมิศาสตร์แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t - test Independent ในรูป
Difference Score ได้ผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา
โมเดล กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลองที่ 1	40	17.28	20.75	3.47	.616	.146
กลุ่มทดลองที่ 2	40	17.90	21.28	3.38		

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล ในกลุ่มทดลองที่ 1
กับนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ในกลุ่มทดลองที่ 2 มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้

2. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค
เอส ที เอ ดี โดยมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปาโมเดล กับการเรียนแบบ

ร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีมนุษย์สัมพันธ์แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ - test Independent ในรูป Difference Score ได้ผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล กับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}_{T_1}$	$\bar{x}_{T_2}$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลองที่ 1	40	80.33	86.23	5.90	1.65	.529
กลุ่มทดลองที่ 2	40	81.28	86.30	5.02		

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปาโมเดล ในกลุ่มทดลองที่ 1 กับนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ในกลุ่มทดลองที่ 2 มีมนุษย์สัมพันธ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี สรุปสาระสำคัญและผลการศึกษา ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี
2. เพื่อเปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีมนุษย์สัมพันธ์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 280 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวม 80 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนทั้งหมด 7 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มา 2 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจับฉลากแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการเรียนแบบ ซิปปา โมเดล จำนวน 40 คน

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบ ซิปปา โมเดล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 9 แผน ใช้เวลา 20 ชั่วโมง

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 9 แผน ใช้เวลา 20 ชั่วโมง

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .78 ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .24 – .74 และมีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .22 – .67

2.4 แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้ของ สายวรุณ ทองวิทยา ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ที่มีค่าความเชื่อมั่น .73

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์

3.2 ดำเนินการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม โดยใช้สาระเดียวกันและระยะเวลาเท่ากัน ใช้เวลากลุ่มละ 20 ชั่วโมง ส่วนวิธีการเรียนแตกต่างกัน คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการเรียนแบบซิปปา โมเดล กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

3.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนการทดลอง

3.4 ตรวจสอบผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ และแบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test Independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test Independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ผลจากการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบชิปปา โมเดล กับนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนทั้งสองวิธีเป็นการจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และมีการเรียนแบบร่วมมือช่วยเหลือกันได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล กับการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี แล้วพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษยสัมพันธ์หลังเรียนสูงกว่าเรียนก่อนเรียนทั้งสองวิธี แสดงให้เห็นว่า การสอนทั้งสองวิธีมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดมีการเปลี่ยนแปลงในการเรียนได้ดีขึ้น แต่เมื่อนำการสอนทั้งสองวิธีมาเปรียบเทียบกันไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้เนื่องมาจากการสอนทั้งสองวิธีนั้น มีจุดเด่นที่ต่างกันดังนี้

1. การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กิจกรรมที่หลากหลายช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึงและมากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนและครู มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นักเรียนได้รับความรู้ทั้งด้านเนื้อหาสาระ กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การนำเสนอผลงาน ตลอดจนรู้จักวิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานอย่างมีเหตุผล นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม แก้ปัญหาด้วยตนเอง สามารถสรุปข้อความรู้ด้วยตนเอง ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาสัมพันธ์กับการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างสรรค์ผลงาน และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ส่งผลให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลัก

ในการจัดการเรียนรู้แบบ ซิปปา โมเดล ของทิสนา แชมมณี (2542 : 14-15) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Intracation) กับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Participation) โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ (Process Learning) ซึ่งเป็นทักษะในที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ

2. การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูเป็นผู้สอนประกอบกับสื่อการสอนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น จากนั้นให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นทีมจึงมีโอกาสได้เปลี่ยนจากผู้รับฟังเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการทำกิจกรรมหลายๆ รูปแบบ ทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนานและไม่เบื่อหน่ายในการเรียนในการทำกิจกรรมเป็นทีมนั้น เป็นการนำนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันมาเรียนรวมกันเป็นทีม นักเรียนที่เรียนเก่งจะพยายามช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนให้มีความรู้ทัดเทียมกับทุกคนในทีมและนักเรียนที่เรียนอ่อนก็ต้องพยายามปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น เพราะหลังจากจบบทเรียนจะมีการทดสอบย่อย โดยพิจารณาผลคะแนนเป็นรายบุคคลและรวมเป็นคะแนนเฉลี่ยของทีม ทุกคนจึงมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดคะแนนของทีม และทุกคนในทีมจึงต้องช่วยเหลือร่วมมือกันในการเรียน เพื่อความสำเร็จของตนเองและของทีม ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และมีความพยายามตั้งใจเรียน อีกทั้งการทำกิจกรรมที่ร่วมกันนักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับครูและระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกความต้องการของผู้อื่น และเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในทีม ในการจัดกิจกรรมมีการใช้หลักการทางจิตวิทยาเรื่องการเสริมแรงทางบวก เป็นตัวกระตุ้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยครูกล่าวคำชมเชยนักเรียนทีมที่สามารถทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงในการทดสอบย่อย ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจในการเรียนให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนการสอนแบบ เอส ที เอ ดี ของ ชูศรี สนิทประชากร (2534: 47 – 48) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี จะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Positive Interdependent) 2) การปฏิสัมพันธ์กัน ในระหว่างการทำงานเป็นทีม (Face to Face Promotive Interaction) 3) การรับผิดชอบต่อทีม (Individual Accountability at Group Work) 4) การทำงานร่วมกันเป็นทีมย่อย (Social Skills) และ 5) การทำงานแบบกระบวนการกลุ่ม (Group Processing)

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน แต่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีกระบวนการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์และมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการเรียนแบบชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ควรมีการเตรียมความพร้อมของสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์ต่างๆ เนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมมีขั้นตอนที่หลากหลาย จึงต้องเตรียมทุกอย่างให้พร้อม เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการเรียนแบบชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนในวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอน เพื่อจะได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีขั้นตอนและกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้ใช้เวลาในการสอนนานกว่าที่กำหนด ดังนั้นควรมีการปรับกิจกรรมและยืดหยุ่นเวลาให้มีความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการสอนด้วยการเรียนแบบ ชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ไปศึกษาวิจัยกับตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบในการเรียน ความสามารถในการจัดการทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น เพื่อศึกษาว่าการสอนแบบนี้จะให้ผล และมีประสิทธิภาพกับตัวแปรอื่นๆ มากน้อยเพียงใด

2.2 ควรนำการสอนด้วยการเรียนแบบชิปปา โมเดล และการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี ไปศึกษาวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ หรือศึกษาวิจัยกับเนื้อหาสาระอื่นๆ ที่หลากหลาย หรือศึกษาวิจัยกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อศึกษาว่าการสอนแบบนี้จะมีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นหรือเนื้อหาสาระ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดมากที่สุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กรมวิชาการ. (2539). การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรรณิกา ชาทิมนตรี. (2533). การเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กัณณิกา นิลวงศ์. (2533). การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- โกเมน อรัญเวศ. (2538). ผลของการสอนทบทวนตามรูปแบบเอส ที เอ ดี ที่มีต่อคะแนนสอบปลายภาควิชาคณิตศาสตร์และทักษะเชิงปฏิบัติสัมพันธ์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- คาร์เนกี เดล. (2525). วิธีชนะเลิศจิตและจูงใจคน. แปลโดย อาษา ขอจิตต์เมตต์. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ขอจิตต์เมตต์.
- จันทร์ดา ตันติพงศานุรักษ์. (2543). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. วารสารวิชาการ. 3(12): 37.
- จารุวรรณ เพ็ญสุข. (2533). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่างกับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จิรากาญจน์ หงษ์ชูดา. (2545). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง เศษส่วน โดยใช้โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- จุลจักร โนพันธ์. (2529). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และ
 มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการบวนการ
 กลุ่มสัมพันธ์ ที่ใช้เกมกับวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้อภิปราย. ปรินญาณิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
 ถ่ายเอกสาร.
- ชวาล แพรัตกุล. (2522). เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ชูชัย สมितिไกร; และ สมชาย เตียวกุล. (2530). ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์
 ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลต่อการรับรู้ของผู้รับการฝึก. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศรี สนิทประชากร. (2534, กรกฎาคม – ธันวาคม). การเรียนรู้โดยการร่วมมือ.
 จันทรเกษมสาร. 2(4): 47 – 48.
- ถนอมศรี เหลาหา. (2535). การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียน แรงจูงใจใน
 การเรียนภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับ
 การสอนด้วยวิธีการกระบวนการเขียนของเฮวินส์ กับการสอนด้วยวิธีตามคู่มือครู.
 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แคมมณี. (2541). การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดล
 CIPPA สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
 วารสารหลักสูตรและการสอนสัมพันธ์. 3(2): 6 – 20.
- . (2542ก, มีนาคม – มิถุนายน). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็น
 ศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL). วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย. 27(3): 1 – 17.
- . (2542ข, พฤษภาคม). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง :
 โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL). วารสารวิชาการ. 2(5): 2 – 30.
- ทิตนา เทียนเสม. (2515, สิงหาคม – พฤศจิกายน). กระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานกลุ่ม.
 วารสารศาสตร์. 5(6): 31.
- นพมาศ ตีร์กุล. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และ
 มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการ
 กลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครูแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ
 ศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- นิตติญาพร ประเสริฐสังข์. (2545). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องกลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์การศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- นิเวศน์ ธรรมรักษ์. (2530). เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เนาวรัตน์ นุ่มอุรา. (2534). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และ มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริกา (ERICA MODEL) และการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุหงา คณารงค์. (2536). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง การพูด ภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน โดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปกาศิต ปลั่งกลาง. (2545). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประสพ รัตนกร. (2526 – 2527, พฤศจิกายน – มีนาคม). คัมภีร์มนุษยสัมพันธ์. วารสารสื่อสารมวลชน. 3(2): 8 – 10. .
- ฝน แสงสิงแก้ว. (2523, มีนาคม). มนุษยสัมพันธ์. สุขภาพ. 8: 55 – 77.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พรเทพ ช้อยหิรัญ. (2532). ผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิต วิชาเอกการแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรธนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2527). มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2541). แนวคิดและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี สาลิวศ์. (2535). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มาลีวรรณ แก่นแก้ว. (2538). ผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีเอส ที เอ ดี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- โยธิน ศันสนยุทธ. (2525). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ลาวัญญ์ มหาทุมะรัตน์. (2529). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลาวัญญ์ วิทยาวุฒิชกุล. (2533). การสอนสังคมในโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- . (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพร.
- วิจิตร วรุตบางกูร. (2535). มนุษย์สัมพันธ์. ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ. หน้า 46 – 48. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์พัฒนา จำกัด.
- วิจิตร อวาทกุล. (2537). เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์ จำกัด.
- วิทยา เทพยา. (2524). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- วิสัน สุวรรณศิริ. (2538). ผลสัมฤทธิ์และความคิดเห็นในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธี เอส ที เอ ดี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- ศรไกร รุ่งรอด. (2533). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการให้
ความร่วมมือต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม
การเรียนรู้แบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท. ปรินิพนธ์
กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- ศรีกัลยา รักษาสัตย์. (2523). ปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: ศึกษาเฉพาะกรณี (จิตวิทยา 437) ประจำปีการศึกษา
2522 – 2524. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- ศรีภรณ์ ณะวงศ์ษา. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียน
วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้กิจกรรม
การเรียนรู้แบบ TEAM – GAMES – TOURNAMENT และแบบ STUDENT TEAM –
ACHIEVEMENT DIVISION และการสอนตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2523). เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา.
กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- สมาน จงอ้อมกลาง. (2526). มนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในทัศนะของครู
สังกัด กรมสามัญศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- สัมฤทธิ์ แก้วอาจ. (2517, พฤศจิกายน). พฤติกรรมกับมนุษยสัมพันธ์. รัฐสภาสาร. 32(11):
2 – 25.
- สายวรุณ ทองวิทยา. (2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา และ
มนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ
เอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5
ทฤษฎี. กรุงเทพฯ: โอเดียนสแควร์.
- . (2542). ครุต้นแบบ 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- . (2543). แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ(พ.ศ. 2545 –2559).
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549*. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดักชัน.
- สุชา จันทน์เอม. (2525). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุตารัตน์ ไผ่พงสาวงค์. (2543). *การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เรื่อง เส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สุพล วังสินธุ์. (2542, มีนาคม). CIPPA : รูปแบบและการดำเนินการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. *วารสารวิชาการ*. 2(3): 36 – 46.
- สุรางค์ เจริญสุข. (2541). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2519). *หลักมนุษยสัมพันธ์ต่อการบริหารในองค์การ*. กรุงเทพฯ: แพร์พิตยา.
- เสนอ อินทรสุขศรี. (2526, กันยายน). มนุษย์สัมพันธ์กับบุคคลทุกระดับ. *วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*. 6 (22): 1 – 14.
- โสมสัณห์ บุญยิ่ง. (2532). *การเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการสอนแบบการเล่นของไทย และการสอนตามปกติ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2534). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส จำกัด.
- อาษา ขอจิตต์เมตต์. (2525). *วิธีชนะมิตรและจูงใจคน*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ขอจิตต์เมตต์.
- Allen, B.R. (1986m April). A Short-Term Interpersonal Skill Training Program with College Undergraduates. *Dissertaion Abstracts International*. 46(10): 2963 – A – 2964 – A.
- Arends, Richard I. (1994). STAD. *Learning to Teach*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Bonapart, Edwaed Paul Christian. (1990, January). The Effects of Cooperative Versus Competitive Classroom Organization for Mastery Learning on Mathematical Achievement and Self - Esteem of Urban Secon – Grade Pupils. *Dissertation Abstracts International*. 50(7): 1911 – A.

- Dewey, John. (1963). *Experience and Education*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Gellerman, Saul W. (1967). *Motivation and productivity*. Bombay: Taraporvala Sons.
- Glaess, Herman Lewin. (1966, July). Developing Interpersonal Relation In a Collage Girls' Dormitory. *Dissertation Abstracts International*. 27(1): 113-A – 114-A.
- Mary A. Bagley. (1988). *Achievement and Retention in Probability and Statistics : A Comparision of Two Teaching Strategies*. DAI 50 / 04 A, p. 892.
- Parker, M.E.A. (1983, March). Effects of Human Relations Groups on Fourth Grade Children's Self – Esteem and Communication Skills. *Dissertation Abstracts International*. 43(9): 2894 – A..
- Scott, Terry Michael. (1984). The Effects of Cooperative Learning Environment on Relationships with Peers, Attitudes Toward Self and School and Achievement in Spelling of Ethnically Diverse Elementary Students. *Dissertation Abstracts Northern Arizona University*.
- Shoudt, John Tomas. (1976, November). The Effect of Early Level of Role-Taking Skill on the Efficacy of Role Playing Training with Kindergarten Children. *Dissertation Abstrats International*. 37: 2754 – A.
- Slavin, R. E. (1977). *Student Learning Teams Techniques : Narrowing the Achievement Gakp between the Race*. Center for Social Organization of School, The Johns Hopkins University, Report No. 228.
- . (1978). Student Learning Teams and Comparison Among Equals : Effects on Academic Performance and Student Attitudes. *Journal of Educational Psychology*. 70: 532 – 538(a).
- . (1978). Student Teams and Achievement Divisions. *Journal of Research and Development in Education*. 12(1).
- . (1980). Cooperative Learning. *Review of Educational Research*. 50(2): 315 – 342.
- Slavin, E. Robert. (1979). Student Teams and Achievement Division. *Journal of Research and Development in Education*. 12: 39 – 48.
- Slavin, Robert E. (1976). *Using Student Team Learning*. The John Hopkins University Press.
- . (1983). *Cooperative Learning*. New York: Longman.
- . (1987, November). Cooperative Learning and Cooperative School. *Educational Leadership*.

- Slavin, Robert E. (1988, September). Synthesis of Research on Grouping in Elementary and Secondary Schools. *Educational Leadership*. 46(1): 67 – 75.
- . (1989 – 1990, December – January). Research on Cooperative Learning Consensus and Controversy. *Educational Leadership*. 52 – 54.
- . (1990). *Cooperative Learning*. Theory, Research, and Practice. New Jersey: Prentice - Hall.
- . (1991). *Cooperative Learning Theory, Research, and Practice*. New Jersey: Prentice Hall.
- . (1991, February). Synthesis of Research on Cooperative Learning. *Educational Leadership*. 71 – 82.
- Valentino, Virginia Rider. (1989, August). *A study of Achievement, Anxiety and Attitude Toward Mathematics in Collage Algebra Students Using Small Group Interaction Methods*. DAI 50 / 02 A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้น ม.1
- แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สารภูมิศาสตร์

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้ มีข้อสอบทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลาในการสอบ 50 นาที
2. แบบทดสอบฉบับนี้ เป็นแบบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย × ลงในช่องที่ตรงกับตัวเลือก ก ข ค ง จ ในกระดาษคำตอบดังตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
0	×				

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบให้ใช้เครื่องหมาย = ขีดทับคำตอบเดิม แล้วจึงเลือกคำตอบใหม่
ดังตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
0	×	×			

3. ในแต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบเกินหนึ่งคำตอบหรือไม่ตอบ ถือว่า ไม่ได้คะแนนในข้อนั้น
4. ห้ามขีดเขียนทำเครื่องหมายหรือทำสัญลักษณ์ใด ๆ ลงในแบบทดสอบ
5. ถ้ามีข้อสงสัยให้ยกมือถามอาจารย์ผู้คุมสอบ
6. เมื่อทำแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว ให้ส่งกระดาษคำตอบและแบบทดสอบที่อาจารย์ผู้คุมสอบ

1. ภาคเหนือของประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศแบบใด
 - ก. เป็นที่ราบสูง
 - ข. เป็นเทือกเขา
 - ค. เป็นที่ราบลาดชัน
 - ง. เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล
 - จ. เป็นภูเขาสลับกับหุบเขา
2. ที่ราบในภาคใต้ของประเทศไทยมีมากทางด้านใดของภาค
 - ก. ด้านใต้
 - ข. ด้านเหนือ
 - ค. ด้านตะวันตก
 - ง. ด้านตะวันออก
 - จ. ด้านตะวันตกเฉียงใต้
3. ภาคใดของประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลความหนาวเย็นและความแห้งแล้งจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด
 - ก. ภาคเหนือและภาคกลาง
 - ข. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้
 - ค. ภาคตะวันออกและภาคกลาง
 - ง. ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - จ. ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในช่วงแรก ๆ
 - ก. เป็นบริเวณใกล้เส้นทางคมนาคม
 - ข. เป็นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำและแหล่งน้ำ
 - ค. เป็นบริเวณภูเขาสูงและมีเทือกเขาสลับซับซ้อน
 - ง. เป็นบริเวณที่มีแหล่งแร่ธาตุและทรัพยากรธรรมชาติ
 - จ. เป็นบริเวณที่มีทำเลที่ตั้งสูงหรือที่ดอนน้ำไม่สามารถท่วมถึงได้
5. อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ทำให้สังคมไทยในปัจจุบัน มีลักษณะอย่างไร
 - ก. ผู้คนอาศัยอยู่ตามที่ราบมีทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์
 - ข. ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยใช้เครื่องมือง่าย ๆ
 - ค. นิยมหาของป่าล่าสัตว์ และเร่ร่อนตามแหล่งแร่ธาตุ
 - ง. เป็นชาวชนบททั้งไร่นา และอพยพมาหางานทำในเมือง
 - จ. มีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ

6. จากการชูดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีที่กระจายทั่วประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงข้อใด
 - ก. คนไทยมีนิสัยมักง่ายไม่เรียบร้อย
 - ข. คนไทยมีการอพยพย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง
 - ค. ประเทศไทยเป็นแหล่งที่มีความเจริญมาตั้งแต่อดีต
 - ง. ประเทศไทยยังล้าหลังทางด้านอารยธรรม
 - จ. คนไทยในอดีตขาดความสามัคคีต่างคนต่างสร้างอารยธรรมในแหล่งต่าง ๆ
7. บริเวณใดของประเทศไทยที่มีผู้คนนิยมตั้งถิ่นฐานมากที่สุด
 - ก. ที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลาง
 - ข. ที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ค. ที่ราบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
 - ง. เทือกเขาสลับที่ราบในภาคเหนือ
 - จ. ที่ราบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกในภาคใต้
8. สิ่งใดที่บ่งบอกถึงการได้รับอิทธิพลจากสภาพทางภูมิศาสตร์มากที่สุด
 - ก. ภาษา
 - ข. การแต่งกาย
 - ค. การประกอบอาชีพ
 - ง. การรับประทานอาหาร
 - จ. ประเพณีและวัฒนธรรม
9. เพราะเหตุใดภาคตะวันตกของประเทศไทยจึงมีฝนตกน้อยกว่าภาคอื่น
 - ก. อยู่ไกลจากทะเล
 - ข. มีพื้นที่เป็นดินทราย
 - ค. ไม่อยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุม
 - ง. ถูกบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าอย่างมาก
 - จ. มีเทือกเขาสูงขวางกั้นลมและความชื้นจากทะเล
10. สาเหตุที่ทำให้อาชีพเกษตรกรรมมีความสำคัญที่สุดในประเทศไทย
 - ก. เป็นอาชีพที่ทำกันมาช้านาน
 - ข. เป็นอาชีพที่คนไทยมีความถนัด
 - ค. เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความสามารถเป็นพิเศษ
 - ง. เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูง
 - จ. เป็นอาชีพของคนไทยส่วนใหญ่

11. ข้อใดต่อไปนี้เป็นบุคคลที่ควรยึดเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตในช่วงภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ
- ก. ดาว สั่งซื้อรถยนต์รุ่นใหม่ที่น่าเข้าจากประเทศยุโรป
 - ข. เดือน ซื้อสินค้าต่างประเทศทางอินเทอร์เน็ต
 - ค. แดง เดินทางไปพักผ่อนต่างประเทศเป็นประจำ
 - ง. โด่ง ซื้อมือถือรุ่นใหม่ตามสมัยแฟชั่นนิยม
 - จ. เด่น นั่งรถไฟฟ้ามารทำงานแทนการขับรถส่วนตัว
12. เพราะเหตุใดจึงต้องมีการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ
- ก. ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
 - ข. ช่วยให้เกิดความประหยัด
 - ค. เป็นระบบที่มีการช่วยเหลือกัน
 - ง. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
 - จ. มีความเหมาะสมกับชีวิตของคนไทย
13. ข้อใดอธิบายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกต้องที่สุด
- ก. พึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ข. การพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่
 - ค. พอเพียง พอใช้กับความต้องการของตน
 - ง. พอกิน พอใช้ และไม่พึ่งพาผู้อื่น
 - จ. การพอดี พอกิน สำหรับตนเองและครอบครัว
14. หลักธรรมใดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ก. เบญจศีล
 - ข. ขันติโสรัจจะ
 - ค. สังคหวัตถุ 4
 - ง. อิทธิบาท 4
 - จ. มัชฌิมาปฏิปทา
15. ในอดีตประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรเพราะเหตุใด
- ก. ประชากรขาดการศึกษา
 - ข. ทรัพยากรธรรมชาติขาดแคลน
 - ค. การตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก
 - ง. ระบบการปกครองไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา
 - จ. ชาวต่างชาติไม่เข้ามาลงทุนทำการค้าขายเท่าที่ควร

16. สาเหตุใดที่ทำให้ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไน มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน
- ภาษาและการสื่อสาร
 - การนับถือศาสนาอิสลาม
 - ลักษณะภูมิอากาศ
 - ลักษณะภูมิประเทศ
 - การเป็นอาณานิคมของตะวันตก
17. เพราะเหตุใดชาติตะวันตกจึงเข้ามาล่าอาณานิคมในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- การทำการค้าขาย
 - แข่งขันความมั่งคั่ง
 - สร้างความเจริญมากขึ้น
 - เผยแพรศาสนาคริสต์
 - ต้องการทรัพยากรธรรมชาติ
18. ทรัพยากรธรรมชาติประเภทใดที่มีค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ป่าไม้-แร่ธาตุ
 - น้ำมัน-ถ่านหิน
 - สัตว์ป่า-ทุ่งหญ้า
 - ยางพารา-มันสำปะหลัง
 - สัตว์น้ำ-ก๊าซธรรมชาติ
19. ประเทศใดในทวีปยุโรปที่เคยมีประเทศอาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ฝรั่งเศส อิตาลี อังกฤษ เยอรมนี
 - อังกฤษ สเปน ฝรั่งเศส ฮอลันดา
 - สเปน โปรตุเกส อิตาลี อังกฤษ
 - เยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส โปรตุเกส
 - อิตาลี สเปน อังกฤษ เยอรมนี
20. สภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอาชีพใดที่เหมาะสมกับประชากรในภูมิภาคนี้มากที่สุด
- การประมง
 - การเลี้ยงสัตว์
 - การเพาะปลูก
 - การท่องเที่ยว
 - อุตสาหกรรม

21. เพราะเหตุใดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมีพืชพรรณธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน
- มีที่ตั้งอยู่ใกล้ทะเลเหมือนกัน
 - มีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกัน
 - มีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาเหมือนกัน
 - มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน
 - มีโอกาสได้รับแสงอาทิตย์ในปริมาณเท่ากัน
22. ข้อใดไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น
- เป็นเส้นทางคมนาคมที่สะดวก
 - มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก
 - เป็นที่ราบเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐาน
 - มีน้ำใช้ในการอุปโภค บริโภค
 - เป็นศูนย์รวมความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
23. ปัจจัยข้อใดที่มีอิทธิพลต่อการแต่งกายของประชากรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากที่สุด
- ภูมิอากาศ
 - ภูมิประเทศ
 - ศาสนาที่นับถือ
 - วัฒนธรรมท้องถิ่น
 - อิทธิพลจากชาวตะวันตก
24. อิทธิพลทางวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตแบบอย่างชาวจีนปรากฏเด่นชัดในประเทศใด
- ไทย
 - เวียดนาม
 - มาเลเซีย
 - สิงคโปร์
 - ฟิลิปปินส์
25. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งกายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ชาวเขมรนิยมใช้แป้งทานาคา ผัดหน้า
 - ชาวพม่านิยมสวมกางเกงขายาว ตามแพ้น
 - ชาวฟิลิปปินส์นิยมสวมโสร่ง เป็นชุดประจำชาติ
 - ชาวลาวนิยมนุ่งผ้าซิ่นและมีผ้าคลุมหน้า
 - ชาวมาเลเซียพื้นเมืองนิยมสวมเสื้อลายดอกไม้สีสดใส

26. ในฐานะที่เป็นนักเรียนข้อใดไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม
- ปฏิบัติตามประเพณีของชุมชน
 - ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี
 - พูดเขียนภาษาไทยให้ได้อย่างชัดเจน
 - ช่วยซ่อมแซมโบราณสถานโบราณวัตถุ
 - แจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อพบคนทำลายโบราณสถาน
27. การอนุรักษ์และสืบทอดสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมมีความจำเป็นหรือไม่ เพราะเหตุใด
- จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่มิประโยชน์
 - จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่สืบทอดมานาน
 - จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่เอกลักษณ์ของสังคม
 - ไม่จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างล้าสมัย
 - ไม่จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่ขัดขวางความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
28. วัฒนธรรมของชาติใดที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของไทยมากที่สุด
- ลาว-พม่า
 - จีน-อินเดีย
 - เขมร-มอญ
 - ญี่ปุ่น-เกาหลี
 - ญวน-จีน
29. สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของไทยในข้อใดที่เราควรอนุรักษ์ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงไป
- ศาสนา
 - การประกอบอาชีพ
 - การแต่งกาย
 - ศิลปวัฒนธรรม
 - สถาปัตยกรรม
30. ทรัพยากรธรรมชาติข้อใดมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด
- อากาศ – ดิน
 - น้ำ – ป่าไม้
 - ดิน – สัตว์ป่า
 - พืช – แสงอาทิตย์
 - แร่ธาตุ – แม่น้ำ

31. ข้อใดเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- ก. นิด รับประทานทรัพยากรมาใช้ทันที
 - ข. แนน ใช้ทรัพยากรที่มีประโยชน์ให้มากที่สุด
 - ค. นุ่น ดูแลรักษาทรัพยากรโดยการไม่ใช้เลย
 - ง. น้อง นำทรัพยากรที่ใกล้หมดมาใช้ก่อน
 - จ. นนท์ คำนึงถึงผลดีและผลเสียก่อนนำทรัพยากรมาใช้
32. วิธีใดที่ไม่ใช่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ก. การพัฒนาป่าชายเลนเป็นที่พักตากอากาศ
 - ข. การเลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด
 - ค. การเลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ
 - ง. การค้นหาทรัพยากรใหม่ ๆ มาทดแทน
 - จ. การนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่
33. สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติคืออะไร
- ก. การขาดจริยธรรมของประชากร
 - ข. การขาดความรู้ในการใช้ทรัพยากร
 - ค. การใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตมาก
 - ง. การเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว
 - จ. การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
34. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีประโยชน์ต่อมนุษย์ในด้านใดมากที่สุด
- ก. เป็นแหล่งพลังงาน
 - ข. เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ
 - ค. เป็นแหล่งปัจจัยในการดำรงชีวิต
 - ง. ช่วยรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ
 - จ. ช่วยให้มีสุขภาพแข็งแรง
35. การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติควรดำเนินการอย่างไรจึงเหมาะสมที่สุด
- ก. พิจารณาร่วมกับปัญหาประชากร
 - ข. พิจารณาแยกปัญหาสิ่งแวดล้อมออกมา
 - ค. ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรม
 - ง. แก้เฉพาะที่เป็นปัญหาถาวร ส่วนปัญหาชั่วคราวก็จะหมดไปเอง
 - จ. พิจารณาปัญหาสิ่งแวดล้อมพร้อมกับทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง

36. ความรู้ใดที่จำเป็นจะต้องมีการปลูกฝังแก่ประชาชน เพื่อการดำรงชีวิตในสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่รุนแรงมาก
- ก. ด้านการแพทย์
 - ข. ด้านการทหาร
 - ค. ด้านสาธารณสุข
 - ง. ด้านการจัดการทรัพยากร
 - จ. ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีสมัยใหม่
37. แนวทางการอนุรักษ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแนวทางใดน่าจะเป็นผลดีที่สุด
- ก. กำหนดบทลงโทษให้หนักขึ้น
 - ข. ปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน
 - ค. รับสมาชิกในชุมชนทำหน้าที่ดูแลรักษาสภาพแวดล้อม
 - ง. มอบหมายให้เอกชนรับผิดชอบการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม
 - จ. ให้รางวัลสำหรับประชาชนที่ช่วยกันอนุรักษ์สภาพแวดล้อม
38. หลักการใดสำคัญที่สุดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
- ก. ใช้ทรัพยากรอย่างรอบคอบ
 - ข. ใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดและประหยัด
 - ค. เก็บรักษาทรัพยากรและเพิ่มพูนให้มากขึ้น
 - ง. ฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
 - จ. ใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด ประหยัด และปรับปรุงให้ดีขึ้น
39. คุณสืบ นาคะเสถียร ได้รับการยกย่องในด้านใดมากที่สุด
- ก. การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม
 - ข. การช่วยเหลือสัตว์ป่าที่ถูกทำร้าย
 - ค. การปราบปรามการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า
 - ง. การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 - จ. การประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยี
40. คุณธรรมจริยธรรมของ คุณสืบ นาคะเสถียร ในข้อใดที่นักเรียนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้
- ก. ความเสียสละ
 - ข. ความมีน้ำใจ
 - ค. ความเมตตา กรุณา
 - ง. ความกตัญญูกตเวที
 - จ. ความอดทน อดกลั้น

แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

ชื่อ ชั้น เลขที่

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ให้ตอบจนครบหมดทุกข้อ
2. ให้นักเรียนอ่านข้อความที่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือใกล้เคียงกับการปฏิบัติของนักเรียนในระดับใด
3. เมื่อพิจารณาแล้วจงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น
4. แบบสอบถามนี้ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนวิชาใด ๆ ของนักเรียน
5. คำตอบของนักเรียนจะมีประโยชน์เมื่อตอบได้ตรงกับระดับความรู้สึกหรือใกล้เคียงกับการปฏิบัติที่เป็นจริงของนักเรียน

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญเมื่อได้ยินเสียงดัง		✓		
(00)	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดที่ต้องทำงานหนัก			✓	

คำอธิบายจากตัวอย่าง

- ข้อ 0) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่า นักเรียนรู้สึกรำคาญมากเมื่อได้ยินเสียงดัง
- 00) เครื่องหมาย ✓ หมายความว่า นักเรียนรู้สึกหงุดหงิดน้อยที่ต้องทำงานหนัก

แบบสอบถามวัดมนุษยสัมพันธ์ในการเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้ายินดีรับฟังความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับข้าพเจ้า				
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจ เมื่อเพื่อน ๆ บอกว่าข้าพเจ้าเสนอแนะเรื่องที่ขาดเหตุผล				
3.	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญที่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่ต่างจากความคิดเห็นของข้าพเจ้า				
4.	เมื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้เพื่อนได้แสดงความคิดเห็น				
5.	ข้าพเจ้ารู้สึกโกรธที่เพื่อน เตือนข้าพเจ้าให้ตั้งใจเรียน				
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจ เมื่อมติที่ประชุมไม่ตรงกับข้อเสนอแนะของข้าพเจ้า				
7.	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญ เมื่อมีผู้เสนอความคิดเห็นที่หลากหลายในขณะวางแผนการทำงานร่วมกัน				
8.	ข้าพเจ้าใช้เหตุผลในการทำงานร่วมกับผู้อื่น				
9.	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญต่อข้อเสนอแนะของเพื่อนในขณะทำงานร่วมกัน				
10.	ข้าพเจ้ายินดีอธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังจนเกิดความเข้าใจ				
11.	ข้าพเจ้าให้เพื่อนทำงานแทน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม				
12.	ข้าพเจ้านำงานส่วนตัวขึ้นมาทำ ในขณะที่เพื่อน ๆ กำลังปรึกษาหารือวางแผนการทำงานของกลุ่ม				
13.	ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานของกลุ่ม				
14.	ข้าพเจ้ายินดีช่วยเหลือทำงานของกลุ่มจนบรรลุผลสำเร็จ				
15.	ในการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าเลือกงานที่ทำสบาย ๆ				
16.	ข้าพเจ้ากล่าวคำตำหนิเพื่อนที่แสดงอาการท้อแท้ในการเรียน				
17.	เมื่อเพื่อนมาปรึกษาเรื่องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าแสดงอาการรำคาญให้เพื่อนเห็น				
18.	ข้าพเจ้าไม่ยอมตอบ เมื่อเพื่อนต่างเพศยืมให้ก่อน				
19.	ข้าพเจ้าไม่พอใจผู้ที่สอบผ่าน เมื่อทราบผลหลังการทดสอบ				
20.	ข้าพเจ้าพูดจาโกล่เกลี่ยให้เพื่อนประนีประนอมกัน เมื่อเกิดการขัดแย้งในการอภิปราย				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
21.	ข้าพเจ้าให้เกียรติกับทุกคน ในขณะที่ทำงานกลุ่ม				
22.	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดที่ไม่สามารถทำงานได้ตามที่กลุ่มมอบหมาย				
23.	ข้าพเจ้าแสดงอาการไม่พอใจที่เพื่อนไม่ให้ลอกการบ้าน				
24.	ข้าพเจ้ารับฟังเรื่องที่เพื่อนวิพากษ์วิจารณ์ข้าพเจ้าได้				
25.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อเพื่อนไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่ข้าพเจ้าอธิบาย				
26.	ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่มีโอกาสได้เรียนร่วมกับเพื่อน ๆ ที่ไม่สนิทสนมกันมาก่อน				
27.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อต้องทำงานกลุ่มเดียวกับผู้ที่มีผลการเรียนดีกว่า				
28.	ข้าพเจ้ามีปัญหาในการปรับตัวเมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น				
29.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะของกลุ่มแล้วเพื่อน ๆ ตั้งคำถามวุ่น				
30.	ข้าพเจ้าพยายามควบคุมอารมณ์เมื่อเพื่อนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับข้าพเจ้า				

ภาคผนวก ข

- ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาภูมิศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ตารางแสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
- ตารางแสดงคะแนนมนุษยสัมพันธ์ที่ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

ตาราง 4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.33	.22	21	.61	.33
2	.52	.52	22	.43	.33
3	.50	.41	23	.61	.48
4	.69	.26	24	.33	.22
5	.37	.37	25	.35	.41
6	.70	.30	26	.46	.33
7	.69	.33	27	.69	.26
8	.54	.26	28	.46	.33
9	.28	.26	29	.74	.44
10	.54	.33	30	.44	.30
11	.69	.33	31	.52	.67
12	.48	.44	32	.35	.56
13	.43	.33	33	.46	.26
14	.35	.26	34	.59	.37
15	.24	.26	35	.74	.44
16	.69	.33	36	.57	.48
17	.54	.33	37	.43	.41
18	.54	.41	38	.44	.52
19	.50	.33	39	.37	.22
20	.28	.26	40	.30	.22

ค่าความเชื่อมั่น .78

ตาราง 5 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	12	16	4	1	20	23	3
2	13	15	2	2	24	27	3
3	24	25	1	3	24	27	3
4	12	18	6	4	9	14	5
5	17	23	6	5	19	20	1
6	20	24	4	6	29	29	0
7	15	20	5	7	3	13	10
8	13	15	2	8	9	12	3
9	8	11	3	9	15	22	7
10	19	30	11	10	10	18	8
11	11	15	4	11	11	21	10
12	15	19	4	12	13	21	8
13	14	14	0	13	21	23	2
14	12	13	1	14	18	21	3
15	20	20	0	15	22	24	2
16	28	32	4	16	24	25	1
17	21	23	2	17	19	22	3
18	24	26	2	18	28	29	1
19	22	25	3	19	18	21	3
20	23	26	3	20	22	23	1
21	19	21	2	21	21	25	4
22	18	23	5	22	16	17	1
23	18	25	7	23	18	20	2
24	17	17	0	24	14	21	7
25	20	24	4	25	22	22	0

ตาราง 5 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
26	25	28	3	26	18	21	3
27	11	20	9	27	22	26	4
28	20	20	0	28	21	25	4
29	18	18	0	29	20	22	2
30	15	15	0	30	13	17	4
31	21	21	0	31	23	26	3
32	19	20	1	32	10	14	4
33	10	14	4	33	20	23	3
34	16	18	2	34	17	20	3
35	20	24	4	35	19	20	1
36	18	20	2	36	12	16	4
37	13	16	3	37	25	27	2
38	15	23	8	38	14	16	2
39	13	18	5	39	22	25	3
40	22	35	13	40	11	13	2
$\sum X$		691	830	$\sum X$		716	851
$\bar{X}$		17.28	20.75	$\bar{X}$		17.90	21.28
$\sum D$		139		$\sum D$		135	
MD1		3.47		MD2		3.38	
S.D.		3.00		S.D.		2.45	

ตาราง 6 แสดงคะแนนมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	82	90	8	1	79	83	4
2	82	85	3	2	73	90	17
3	82	89	7	3	81	81	0
4	79	82	3	4	89	87	-2
5	83	91	8	5	89	87	-2
6	84	88	4	6	77	76	-1
7	80	89	9	7	77	87	10
8	83	87	4	8	81	78	-3
9	73	77	4	9	74	84	10
10	78	85	7	10	86	80	-6
11	81	83	2	11	84	81	-3
12	71	95	24	12	92	89	-3
13	85	78	-7	13	79	78	-1
14	79	76	-3	14	86	84	-2
15	77	86	9	15	88	88	0
16	85	91	6	16	92	81	-11
17	88	85	-3	17	83	78	-5
18	74	75	1	18	85	91	6
19	81	90	9	19	74	91	17
20	81	91	10	20	78	76	-2
21	73	84	11	21	87	85	-2
22	84	82	-2	22	75	96	21
23	91	87	-4	23	74	89	15
24	77	79	2	24	80	88	8
25	74	90	16	25	78	80	2

ตาราง 6 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
26	83	95	12	26	85	88	3
27	73	90	17	27	88	94	6
28	87	89	2	28	79	93	14
29	79	90	11	29	85	83	-2
30	81	85	4	30	71	86	15
31	89	99	10	31	81	87	6
32	79	92	13	32	76	86	10
33	66	86	20	33	79	99	20
34	73	80	7	34	81	95	14
35	81	89	8	35	77	87	10
36	85	89	4	36	83	95	12
37	81	73	-8	37	79	84	5
38	81	84	3	38	79	91	12
39	81	86	5	39	83	84	1
40	87	87	0	40	84	92	8
$\sum X$		3213	3449	$\sum X$		3251	3452
$\bar{X}$		80.33	86.23	$\bar{X}$		81.28	86.30
$\sum D$		236		$\sum D$		201	
MD1		5.90		MD2		5.02	
S.D.		6.79		S.D.		7.95	

ภาคผนวก ค

- แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล
- แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การสอนแบบชิปปา โมเดล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผ่นดินของเรา

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง การตั้งถิ่นฐานของเรา

เวลา 2 คาบ

สาระสำคัญ

สภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และในประเทศไทยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นทุกคนจึงควรศึกษาเพื่อจะได้เข้าใจถึงอิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. อภิปรายสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ได้
2. วิเคราะห์ถึงอิทธิพลทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้
3. เสนอแนวทางในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่ถูกต้องได้

สาระการเรียนรู้

1. สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย
2. การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์
3. สภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

กระบวนการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ครูถามคำถามปริศนาคำทายอะไรเอ่ย ประกอบภาพเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์แล้ว ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เบื้องต้นทางภูมิศาสตร์

1.2 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และชี้แจงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ชี้นกิจกรรม

2.1 ชี้นการสร้างความรู้

- นักเรียนดู วีดิทัศน์ เรื่อง ดินแดนแหลมทอง แล้วสนทนาซักถาม และอธิบายเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- นักเรียนจัดกลุ่มแบบอิสระ จำนวนกลุ่มละ 4 คน และแจกบัตรคำสั่งให้นักเรียนศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม
- นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย แล้วทำแบบบันทึกรายบุคคล

2.2 ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม

- นักเรียนนำคำตอบจากแบบบันทึกรายบุคคลมาอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันในกลุ่ม เพื่อสรุปคำตอบของกลุ่มลงในแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่มและเลือกตัวแทนกลุ่มมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2.3 การเรียนรู้กระบวนการผลงาน และความรู้

- นักเรียนนำเสนอผลงานของกลุ่มหน้าชั้นเรียน
- ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียน

2.4 การประยุกต์นำความรู้ไปใช้

- นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ที่ได้รับการจากเรียน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย และการนำความรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยนักเรียนแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และสรุปประเด็นบนกระดาน

3. ขั้นวิเคราะห์

- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลงานและข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 ครูสังเกตจากการทำงานกลุ่มของนักเรียน
- 4.2 ครูสังเกตจากการตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
- 4.3 นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบย่อย

แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์
2. วีดิทัศน์ เรื่อง ดินแดนแหลมทอง
3. บัตรคำสั่ง
4. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย
5. แบบบันทึกรายบุคคล , แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
6. แบบทดสอบย่อย

บัตรคำสั่ง

การสอนแบบซีปปา โมเดล (CIPPA MODEL)

คำชี้แจง : ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย
2. ตอบคำถามในแบบบันทึกรายบุคคล
3. กำหนด ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ของสมาชิกกลุ่มลงในแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
4. ร่วมกันอภิปรายและสรุปลงในแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
5. สรุปและเลือกตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียน
เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย

สภาพทั่วไปของประเทศไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ระหว่างทะเลจีนใต้กับทะเลอันดามันมีดินแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านดังนี้ ทิศตะวันตกและทิศเหนือติดกับสหภาพพม่า ทิศตะวันออกและทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา และทิศใต้ติดกับมาเลเซีย ประเทศไทยมีรูปร่างคล้ายขวาน กระบวยดักน้ำ บริเวณเหนือสุดอยู่ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ใต้สุดอยู่ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เหนือจรดไต้มีระยะทาง 1,640 กิโลเมตร ส่วนบริเวณกว้างสุดจากอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ถึงอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี มีระยะทาง 780 กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุดในประเทศอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีระยะทาง 10.6 กิโลเมตร ประเทศไทยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ 513,115 ตารางกิโลเมตรมีพรมแดนทางบกเป็นระยะทาง 5,320 กิโลเมตร และพรมแดนทางทะเลเป็นระยะทาง 2,705 กิโลเมตร แบ่งเป็นด้านอ่าวไทย 1,840 กิโลเมตร และทางด้านทะเลอันดามัน 865 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

1. ภูเขาและเทือกเขา เกิดจากการคดโค้งและการยกตัวของเปลือกโลก ซึ่งพบมากในภาคเหนือ และภาคตะวันตกภูเขบางแห่งเกิดจากการสึกกร่อนของพื้นที่ การกัดเซาะของแม่น้ำและลม ทำให้ภูเขามีขนาดเล็กและตั้งโดดเดี่ยว เรียกว่า ภูเขาโดด เทือกเขาหินปูนพบมากในภาคตะวันตกและภาคเหนือ ลักษณะเป็นแนวยาวตั้งแต่ภาคเหนือ ภาคตะวันตก และต่อไปจนถึงภาคใต้จนสุดแหลมมลายู เทือกเขาสำคัญ คือ เทือกเขาถนนธงชัย ฝัปันน้ำ หลวงพระบาง ตะนาวศรีนครศรีธรรมราช ภูเกิต และสันกาลาคีรี ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินปูน และหินอัคนี เทือกเขาเหล่านี้เป็นแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญ เช่น ดีบุก วุลแฟรม

2. ที่ราบสูง ปรากฏอย่างเด่นชัดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะเป็นการยกตัวสูงขึ้น

3. ที่ราบ ส่วนมากเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เกิดจากการที่แม่น้ำพัดพาตะกอนดินมาทับถมจนเกิดเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง เพราะในฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมพื้นที่ทั้งสองฝั่งลำน้ำ เมื่อน้ำลดตะกอนดินที่แม่น้ำพัดพาจนทับถมตลิ่งเกิดเป็นแนวคันดินธรรมชาติ เกิดเป็นที่ราบที่สมบูรณ์ เช่น เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในที่ราบภาคกลางเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศ และเป็นที่ตั้งถิ่นฐาน ในเขตเชิงเขาจะมีเนินตะกอนรูปพัดที่เกิดจากการที่แม่น้ำและลำธารที่ไหลจากภูเขาพาวัตถุและตะกอนดินมาทับถมบริเวณเชิงเขาจนเกิดเป็นที่ราบมีลักษณะคล้ายพัดขึ้น

เรียกว่า ที่ราบดินตะกอนรูปพัด

4. บริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล แบบยกตัว ซึ่งเกิดจากคลื่นลม ทำให้เป็นสันทรายทับถมคล้ายตะขอ เรียกว่า แหล่มงอย เช่น แหล่มตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่มโพธิ์ จังหวัดปัตตานี สันทรายบางแห่งจะยื่นออกไปจนเกือบปิดอ่าว ทำให้เกิดเป็นห้วงน้ำภายใน เรียกว่า ลากูน เช่น ทะเลสาบสงขลา

5. ลำน้ำมีความแตกต่างกัน เช่น ในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคกลาง แม่น้ำจะไหลจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้และไหลสู่อ่าวไทย แม่น้ำดังกล่าวจะพัดพาตะกอนมาทับถมบริเวณสองฝั่งลำน้ำ ทำให้เขตที่มีดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับเพาะปลูก ลำน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทิศทางการไหลจากทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออกและไหลลงสู่แม่น้ำโขงในภาคตะวันออก แม่น้ำส่วนใหญ่จะเป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ และทั้งหมดจะไหลลงสู่ทะเล

ลักษณะภูมิอากาศ

อุณหภูมิ ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน ทำให้อุณหภูมิสูงเกือบตลอดปี เดือนมกราคมเป็นช่วงเวลาที่มียุณหภูมิต่ำสุด และเดือนเมษายนเป็นช่วงที่พื้นที่ของประเทศไทย ได้รับความร้อนจากดวงอาทิตย์ในลักษณะตั้งฉากจึงทำให้อุณหภูมิสูงสุด ปริมาณน้ำฝน ประเทศไทยมีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยประมาณ 1,550 มิลลิเมตรต่อปี ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม แก่การเพาะปลูก บริเวณที่อยู่ใกล้ทะเลจะมีความชื้นมากกว่าเพราะได้รับอิทธิพลของทะเล และลมมรสุม ลมและการหมุนเวียนของอากาศ ได้แก่ ลมประจำวัน เช่น ลมบก ลมทะเล ลมประจำถิ่น เช่น ลมตะกั่ว ลมข้าวเบา ลมประจำฤดู เช่น ลมมรสุม และลมพายุหมุน ลมพายุหมุนที่สำคัญ คือ 1) พายุดีเปรสชัน มีความเร็วลมไม่เกิน 61 กิโลเมตรต่อชั่วโมง 2) พายุโซนร้อน มีความเร็วลม 62 – 117 กิโลเมตรต่อชั่วโมง 3) พายุไต้ฝุ่น มีความเร็วลม 118 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ประเทศไทยมีภูมิอากาศเมื่อจำแนกตามแนวของเคปเปอร์ แล้วจัดอยู่ในเขตอากาศร้อน หรือแบบ A เพราะอุณหภูมิเฉลี่ยทุกเดือนสูงกว่า 18 องศาเซลเซียส แบ่งได้เป็น 3 เขตย่อย ดังนี้

1. ภูมิอากาศร้อนชื้น แถบศูนย์สูตรหรือเขตร้อนชื้น (Af) ได้แก่ บริเวณชายฝั่งตะวันออกของคาบสมุทรมลายู ภาคใต้ พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดงดิบ
2. ภูมิอากาศแบบมรสุม (Am) คาบสมุทรมลายูภาคใต้และภาคตะวันออก พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดงดิบ
3. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือสะวันนา (Aw) บริเวณอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์กับการเลือกตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

1. แหล่งน้ำ น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จะเลือกตั้งถิ่นที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำหนองน้ำ
2. ที่ดอน บริเวณที่ราบทั่วไปอาจมีน้ำท่วมอยู่เสมอ หรือท่วมในฤดูน้ำหลาก การตั้งบ้านเรือนจำเป็นต้องเลือก ทำเลที่สูงหรือที่ดอน เพื่อความปลอดภัย
3. ดินอุดมสมบูรณ์ เช่น ดินดอนบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ที่ราบบริเวณเชิงเขา ซึ่งมีดินตะกอน บริเวณ เหล่านี้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่น เพราะสามารถทำการเกษตรได้ดี
4. แหล่งแร่ บริเวณที่มีแหล่งแร่จะมีประชากรตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น บางชุมชนจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว การขยายตัวเช่นนี้ บ้านเรือนจะไม่เป็นระเบียบ

แบบบันทึกรายบุคคล
เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย

ชื่อ ชั้น เลขที่ กลุ่มที่

คำชี้แจง : จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีความเหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์หรือไม่
 เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของประเทศไทยมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของผู้คน
 ในแต่ละภูมิภาคอย่างไร (จงอธิบายพอสังเขป)

- ภาคเหนือ

.....

.....

- ภาคกลาง

.....

.....

- ภาคอีสาน

.....

.....

- ภาคใต้

.....

.....

- ภาคตะวันออก

.....

.....

แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย

สมาชิกกลุ่มที่

1. ชั้น เลขที่ หน้าที่
2. ชั้น เลขที่ หน้าที่
3. ชั้น เลขที่ หน้าที่
4. ชั้น เลขที่ หน้าที่

คำชี้แจง : ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และตอบคำถามต่อไปนี้

1. บริเวณใดของประเทศไทย ที่นักเรียนคิดว่ามีสภาพภูมิศาสตร์ไม่เหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน เพราะเหตุใด และถ้านักเรียนต้องอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น นักเรียนจะทำ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนสามารถเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในประเทศไทยได้ นักเรียนคิดว่าสภาพภูมิศาสตร์ ในบริเวณใดที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิต เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การสอนแบบเอส ที เอ ดี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แผ่นดินของเรา

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง การตั้งถิ่นฐานของเรา

เวลา 2 คาบ

สาระสำคัญ

สภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และในประเทศไทยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นทุกคนจึงควรศึกษาเพื่อจะได้เข้าใจถึงอิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

1. อภิปรายสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ได้
2. วิเคราะห์ถึงอิทธิพลทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้
3. เสนอแนวทางในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่ถูกต้องได้

สาระการเรียนรู้

1. สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย
2. การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์
3. สภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

กระบวนการเรียนรู้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1.2 นักเรียนดู วิดีทัศน์ เรื่อง ดินแดนแหลมทอง แล้วสนทนาซักถามเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน

- 2.1 ครูแบ่งนักเรียนเป็นทีมย่อย ทีมละ 4 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วจัดนักเรียนตามระดับความสามารถ สูง ปานกลาง และต่ำ ละครัน

ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1

2.2 นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบย่อยก่อนเรียน

2.3 นำเสนอบทเรียน ให้นักเรียน ศึกษาเรื่อง สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ในการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์และปัจจุบันพร้อมแผนที่ประเทศไทย และภาพนิ่ง (Slide) ประกอบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในการศึกษา

2.4 นักเรียนทำงานเป็นทีม โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือ ศึกษาจากบัตรคำสั่ง เอกสารประกอบการเรียน และแบบบันทึกการอภิปรายให้เข้าใจ และช่วยกันทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3. ขั้นสรุป

ครูใช้วิธีการสุ่มนักเรียนบางทีมให้รายงานผล หรือซักถาม เพื่อสรุปความเข้าใจ

4. ขั้นวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

4.1 ครูสังเกตจากการทำงานเป็นทีมของนักเรียน

4.2 นักเรียนแต่ละทีมประเมินผลการทำงานเป็นทีม โดยใช้แบบสังเกตการทำงานของแต่ละทีม

4.3 นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบย่อยหลังเรียน

4.4 ครูแจ้งผลการทดสอบเป็นคะแนนรายบุคคล และคะแนนเฉลี่ยของแต่ละทีม

5. ขั้นสร้างความประทับใจ

ครูประกาศคะแนนของแต่ละทีมให้นักเรียนทราบ พร้อมกล่าวคำชมเชยและให้รางวัลกับทีมที่ทำคะแนนเฉลี่ยได้ตามเกณฑ์ที่ครูกำหนด เพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของทีม

แหล่งการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ เรื่อง ดินแดนแหลมทอง
2. แผนที่ประเทศไทย
3. ภาพนิ่ง (Slide)
4. บัตรคำสั่ง
5. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย
6. แบบบันทึกการอภิปราย
7. แบบทดสอบย่อย

บัตรคำสั่ง

การสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค เอส ที เอ ดี

คำชี้แจง : ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนด ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ของสมาชิกในทีมลงในแบบบันทึกการอภิปราย
2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย
3. ร่วมกันอภิปรายและสรุปลงในแบบบันทึกการอภิปราย
4. สรุปและเลือกตัวแทนของทีมออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ของสมาชิกในทีม

คำชี้แจง : ให้สมาชิกในทีมกำหนดบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครูและรวบรวมงานส่งครู
2. ผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในทีม
4. ผู้กระตุ้นเตือน ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา

เอกสารประกอบการเรียน
เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย

สภาพทั่วไปของประเทศไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ระหว่างทะเลจีนใต้กับทะเลอันดามันมีดินแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านดังนี้ ทิศตะวันตกและทิศเหนือติดกับสหภาพพม่า ทิศตะวันออกและทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา และทิศใต้ติดกับมาเลเซีย ประเทศไทยมีรูปร่างคล้ายขวาน กระบวยดักน้ำ บริเวณเหนือสุดอยู่ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ใต้สุดอยู่ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เหนือจรดไต้มีระยะทาง 1,640 กิโลเมตร ส่วนบริเวณกว้างสุดจากอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ถึงอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี มีระยะทาง 780 กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุดในประเทศอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีระยะทาง 10.6 กิโลเมตร ประเทศไทยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ 513,115 ตารางกิโลเมตรมีพรมแดนทางบกเป็นระยะทาง 5,320 กิโลเมตร และพรมแดนทางทะเลเป็นระยะทาง 2,705 กิโลเมตร แบ่งเป็นด้านอ่าวไทย 1,840 กิโลเมตร และทางด้านทะเลอันดามัน 865 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

1. ภูเขาและเทือกเขา เกิดจากการคดโค้งและการยกตัวของเปลือกโลก ซึ่งพบมากในภาคเหนือ และภาคตะวันตกภูเขาบางแห่งเกิดจากการสึกกร่อนของพื้นที่ การกัดเซาะของแม่น้ำและลม ทำให้ภูเขามีขนาดเล็กและตั้งโดดเดี่ยว เรียกว่า ภูเขาโดด เทือกเขาหินปูนพบมากในภาคตะวันตกและภาคเหนือ ลักษณะเป็นแนวยาวตั้งแต่ภาคเหนือ ภาคตะวันตก และต่อไปจนถึงภาคใต้จนสุดแหลมมลายู เทือกเขาสำคัญ คือ เทือกเขาถนนธงชัย ฝัปันน้ำ หลวงพระบาง ตะนาวศรีนครศรีธรรมราช ภูเก็ต และสันกาลาคีรี ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินปูนและหินอัคนี เทือกเขาเหล่านี้เป็นแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญ เช่น ดีบุก วุลแฟรม

2. ที่ราบสูง ปรากฏอย่างเด่นชัดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะเป็นการยกตัวสูงขึ้น

3. ที่ราบ ส่วนมากเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เกิดจากการที่แม่น้ำพัดพาตะกอนดินมาทับถมจนเกิดเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง เพราะในฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมพื้นที่ทั้งสองฝั่งลำน้ำ เมื่อน้ำลดตะกอนดินที่แม่น้ำพัดพาจนทับถมตลิ่งเกิดเป็นแนวคันดินธรรมชาติ เกิดเป็นที่ราบที่สมบูรณ์ เช่น เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในที่ราบภาคกลางเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศ และเป็นที่ตั้งถิ่นฐาน ในเขตเชิงเขาจะมีเนินตะกอนรูปพัดที่เกิดจากการที่แม่น้ำและลำธารที่ไหล

จากภูเขาพาว์ตฤและตะกอนดินมาทับถมบริเวณเชิงเขาจนเกิดเป็นที่ราบมีลักษณะคล้ายพัดขึ้น เรียกว่า ที่ราบดินตะกอนรูปพัด

4. บริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล แบบยกตัว ซึ่งเกิดจากคลื่นลม ทำให้เป็นสันทรายทับถมคล้ายตะขอ เรียกว่า แหล่มงอย เช่น แหล่มตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่มโพธิ์ จังหวัดปัตตานี สันทรายบางแห่งจะยื่นออกไปจนเกือบปิดอ่าวทำให้เกิดเป็นห้วงน้ำภายใน

5. ลำน้ำมีความแตกต่างกัน เช่น ในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคกลาง แม่น้ำจะไหลจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้และไหลสู่อ่าวไทย แม่น้ำดังกล่าวจะพัดพาตะกอนมาทับถมบริเวณสองฝั่งลำน้ำทำให้เขตที่มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับเพาะปลูก ลำน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทิศทางการไหลจากทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออกและไหลลงสู่แม่น้ำโขง ในภาคตะวันออก แม่น้ำส่วนใหญ่จะเป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ และทั้งหมดจะไหลลงสู่ทะเล

ลักษณะภูมิอากาศ

อุณหภูมิ ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน ทำให้อุณหภูมิสูงเกือบตลอดปี เดือนมกราคมเป็นช่วงเวลาที่มียุณหภูมิต่ำสุด และเดือนเมษายนเป็นช่วงที่พื้นที่ของประเทศไทยได้รับความร้อนจากดวงอาทิตย์ในลักษณะตั้งฉากจึงทำให้อุณหภูมิสูงสุด ปริมาณน้ำฝน ประเทศไทยมีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยประมาณ 1,550 มิลลิเมตรต่อปี ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก บริเวณที่อยู่ใกล้ทะเลจะมีความชื้นมากกว่าเพราะได้รับอิทธิพลของทะเลและลมมรสุมลมและการหมุนเวียนของอากาศ ได้แก่ ลมประจำวัน เช่น ลมบก ลมทะเล ลมประจำถิ่น เช่น ลมตะเภา ลมข้าวเบา , ลมประจำฤดู เช่น ลมมรสุม และลมพายุหมุน ลมพายุหมุนที่สำคัญ คือ 1) พายุดีเปรสชัน มีความเร็วลมไม่เกิน 61 กิโลเมตรต่อชั่วโมง 2) พายุโซนร้อน มีความเร็วลม 62-117 กิโลเมตรต่อชั่วโมง 3) พายุไต้ฝุ่น มีความเร็วลม 118 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ประเทศไทยมีภูมิอากาศเมื่อจำแนกตามแนวของเคปเพน แล้วจัดอยู่ในเขตอากาศร้อน หรือแบบAเพราะอุณหภูมิเฉลี่ยทุกเดือนสูงกว่า 18 องศาเซลเซียส แบ่งได้เป็น 3 เขตย่อย ดังนี้

1. ภูมิอากาศร้อนชื้น แถบศูนย์สูตรหรือเขตร้อนชื้น (Af) ได้แก่ บริเวณชายฝั่งตะวันออกของคาบสมุทรมลายู ปะเทศพม่า พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดงดิบ

2. ภูมิอากาศแบบมรสุม (Am) คาบสมุทรมลายูและภาคตะวันออก พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดงดิบ

3. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือสะวันนา (Aw) บริเวณอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์กับการเลือกตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

1. แหล่งน้ำ น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จะเลือกตั้งถิ่นที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำหนองน้ำ
2. ที่ดอน บริเวณที่ราบทั่วไปอาจมีน้ำท่วมอยู่เสมอ หรือท่วมในฤดูน้ำหลาก การตั้งบ้านเรือนจำเป็นต้องเลือกทำเลที่สูงหรือที่ดอน เพื่อความปลอดภัย
3. ดินอุดมสมบูรณ์ เช่น ดินดอนบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ที่ราบบริเวณเชิงเขา ซึ่งมีดินตะกอน บริเวณเหล่านี้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่น เพราะสามารถทำการเกษตรได้ดี
4. แหล่งแร่ บริเวณที่มีแหล่งแร่จะมีประชากรตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น บางชุมชนจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว การขยายตัวเช่นนี้ บ้านเรือนจะไม่เป็นระเบียบ

แบบบันทึกการอภิปราย
เรื่อง สภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย

สมาชิกทีมที่

1.	ชั้น	เลขที่	หน้าที่
2.	ชั้น	เลขที่	หน้าที่
3.	ชั้น	เลขที่	หน้าที่
4.	ชั้น	เลขที่	หน้าที่

คำชี้แจง : ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และตอบคำถามต่อไปนี้

1. สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีความเหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของประเทศไทยมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในแต่ละภูมิภาคอย่างไร (จงอธิบายพอสังเขป)

- ภาคเหนือ

.....

- ภาคกลาง

.....

- ภาคอีสาน

.....

- ภาคใต้

.....

- ภาคตะวันออก

.....

- ภาคตะวันตก

.....

ภาคผนวก ง

- ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษาและตรวจปริญญานิพนธ์ (2 ท่าน)
- ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (5 ท่าน)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษาและตรวจปริญาณิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อัสชสวัสดิ์

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์

กรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

อาจารย์เคน จันทรวงษ์

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวินทวงศ์
จังหวัดฉะเชิงเทรา

อาจารย์นิภา หวังหิรัญโชติ

โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร

อาจารย์อนุรักษ์ อาจุยर्थ

โรงเรียนวัดนิลเพชร จังหวัดนครปฐม

อาจารย์พรนิภา สماعيل

โรงเรียนบางชันป้อมวิทย์ยานุสรณ์ กรุงเทพมหานคร

อาจารย์สนอง ตรงเที่ยง

โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติผู้ย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศิริวรรณ วงศ์สวัสดิ์
วันเดือนปีเกิด	2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	31/1853 หมู่บ้านพฤษภา 12 ถนนเลียบคลองสาม
ตำบลคลองสาม	อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2542	ครุศาสตร์บัณฑิต เอกสังคมศึกษา (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542	ศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ เอกสื่อสารมวลชน จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต เอกการมัธยมศึกษา (การสอนสังคม) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร